

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΓ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1946

ΑΡΙΘ. 13—14

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν : Ἀπαντητικὴ τοῦ Τοποτηρητοῦ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου Κύπρου Μητροπολίτου Πάφου Λεοντίου πρὸς τὴν Εἰρηνικὴν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Δαμασκηνοῦ. — **† Μητροπολίτου πρώην Μεσοηνίας Πολυκάριου,** Ἡ κατὰ σάρκα Γέννησις τοῦ Σωτῆρος. — **† Μητροπολίτου Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης Προκοπίου,** Ὑπόμνημα πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον περὶ τῆς συγκροτήσεως τῆς Ἱ. Συνόδου (τέλος). — **Δεωρίδου Ἰω. Φιλιππίδου,** Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη. — **Σπυρ. Μαρινάτου** Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Ἡ κοινωνικὴ ἐξέλιξις ὡς ἱστορικὸν φαινόμενον (τέλος). — **Παρατηρήσεων Στήλη :** Ἀκόμη δὲν μᾶς ἐνόησαν. — **Χρονικά.** — Πίναξ τῶν περιεχομένων τῶν ἐτῶν 1945 καὶ 1946.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΝ

ΑΠΑΝΤΗΤΙΚΗ ΤΟΥ ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΟΥ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ ΚΥΠΡΟΥ ΣΕΒ. ΛΕΟΝΤΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΙΚΗΝ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ
ΚΥΠΡΟΥ

*
Ἀριθ. Πρωτ. 51

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν λίαν ἡμῖν ἀγαπητὲ καὶ περισπούδαστε ἀδελφε καὶ συλλειτουργέ, Κύριε Δαμασκηνέ, τὴν Ὑμετέραν ἐπιπόδητον καὶ Γερασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ περιπτυσσόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἀπὸ τῆς 28 Ὀκτωβρίου τοῦ 1940, τῆς παμφιλτάτης ἡμῶν Πατρίδος Μητρὸς Ἑλλάδος ἀγωνιζόμενης τὸν ὑπέρτατον ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἀγῶνα κατ' ἀνιέρων ἐπιδρομέων καὶ ληστρικῶν κατακτητῶν, πόλεμον ἱερὸν καὶ νικηφόρον ἐναντίον γιγαντιαίων Γολιάθ, αὐτῆς Δαυὶδ οὔσης, χριστῆς Κυρίου, σεβαστῆς δὲ γενομένης μεταξὺ πάντων τῶν Κρατῶν τῆς γῆς καὶ ἀξιοθानμάστου νικητορίας τῆς ἀνάνδρου Ἰταλίας καὶ τῆς θηριώδους Γερμανίας καὶ τῆς βαρβάρου Βουλγαρίας, ἐνεκα τῶν τρομερῶν τούτων πολεμικῶν συνθηκῶν διακεκομμένη ὑπῆρξεν ἢ μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἡμῶν Πατρίδος ἐπικοινωνία τῆς Ἑλληνικατῆς Κύπρου. Ἐπ' ἐσχάτων ὅμως τούτων τῶν ἡμερῶν, ὅπότε ἔστημεν εὐλαβῶς πρὸ τοῦ θείου θαύματος τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἁγίας ἡμῶν Μεγα-

λομάριτος Ἑλλάδος ἀπὸ τῶν μυσαρῶν αὐτῆς ἐχθρῶν, τῶν ἀνοσίως καταπαρησάντων «εἰς καιρὸν, καιροῦς καὶ ἡμῖσι καιροῦ» τὴν δικαίαν κυριαρχίαν αὐτῆς καὶ τῆς ἀποτινάξεως τοῦ ἀποτροπαίου προσωρινοῦ ζυγοῦ στυγερωτάτης προσκαίρου δουλείας, ἐτύχομεν καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ταχυδρομικῆς συγκοινωνίας αὐτῆς μετὰ τῆς θεοσώστου ἡμῶν Νήσου, ἧς ἐπακόλουθον ἢ μόλις χθὲς τῆ 4 Ἀπριλίου 1945 ἀφίξις ἐνταῦθα τῆς ἀνα χείρας τῆς Ὑμετέρας Γερασμιατῆς Μακαριότητος ἐπιστολῆς, γραφείσης ἀπὸ τῆς 10 Αὐγούστου 1941.

Πόθῳ τοίνυν πολλῶ κομισάμενοι τὸ Ἐνθρονιστικὸν Αὐτῆς Γράμμα τοῦτο, δι' οὗ Αὐτῆ, ἔθει ἱερῶ κατακολουθοῦσα, ἐξαγγέλλει μὲν ἡμῖν τὰ τῆς ἀνόδου Αὐτῆς ἐπὶ τὸν Ἀγιώτατον Θρόνον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τῆς προεδρείας τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀπονέμει δ' ἡμῖν τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν καὶ δεξιὰν κοινωνίας τείνει, ἀγαστῶς δ' ἐκθειάζει καὶ ὑμνεῖ τὰ ἀγαθὰ τοῦ ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ ἀγάπῃ συνδέσμου τῶν Ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ πάνυ ποθεινὰς παρέχει συναφῶς διαβεβαιώσεις, καὶ ἐπὶ τὴν ὀφειλομένην ἀπάντησιν ἀμέσως ἤκοντες, πρωτίστως μὲν πρόφρονι καρδίᾳ τὸν ἀδελφικὸν Αὐτῆ ἀνταπονέομεν ἀσπασμὸν καὶ τὴν δεξιὰν Αὐτῆ ὀρέγομεν εἰς κοινωνίας ἀπαρχήν. Ἄσμενοι δ' εἶτα τὴν διαβεβαίωσιν Αὐτῆ παρέχομεν ὅτι καὶ ἡμεῖς σπουδάζομεν τηρεῖν ἀρρηκτον καὶ ἀεικρατύνειν τὸν δεσμὸν τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης μετὰ τε τῆς καταπιστευθείσης Αὐτῆ Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας καὶ μετὰ πασῶν τῶν Ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, συχνὴν τε ἔχοντες τὴν μετ' αὐτῶν κοινωνίαν καὶ εὐχὰς ποιούμενοι καὶ δεήσεις διηνεκεῖς ὑπὲρ τῆς εὐσταθείας αὐτῶν καὶ τῆς ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ εὐσεβείᾳ ἐδραιώσεως καὶ τῆς ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ προκοπῆς πάντων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, τοῦτο δὲ τοσοῦτ' προθυμότερον μέλλομεν ποιεῖν, ὅσῳ μᾶλλον ἢ καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτη Ἐκκλησία, ἐν τῇ ἐνεστώσῃ αὐτῆς θλίψει καὶ δοκιμασίᾳ, εἶπερ τις καὶ ἄλλη, δεῖται τῆς ἀπὸ τῶν γραμμάτων καὶ τῶν προσευχῶν παραμυθίας καὶ ἀντιλήψεως τῶν ἄλλων ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν.

Θεομῶς δ' ἐπὶ τούτοις δεόμενοι τοῦ Οὐρανίου τῆς Ἐκκλησίας Δομήτορος βραβεύειν μὲ τῇ Ἐπιποθίτῳ Αὐτῆς Κορυφῇ ὑγείαν καὶ μακροημέρευσιν μετὰ παντὸς ἄλλου ἀγαθοῦ, ἐνισχύειν δ' αὐτὴν ἐν τῷ ἱερῷ Αὐτῆς καὶ εὐθυνοβριθεῖ ἔργῳ καὶ διδοῖναι Αὐτῆ τὴν

χαρὰν τοῦ καθορᾶν τὸ σκάφος τῆς Ἐκκλησίας ἀεὶ οὐριοδρομοῦν τε καὶ πρὸς τὸν λιμένα ἀσφαλῶς κατευθυνόμενον, τὸ δὲ ποίμνιον εὐσεβείᾳ καὶ ἀρεταῖς εὐθηνούμενον καὶ πάσῃ ἐν ἀγαθοῖς προκοπῇ καὶ ἐπιδόσει θάλλον καὶ ἐπὶ σωτηρίαν εὐπειθῶς καὶ εὐη- νίως ποδηγετούμενον, παρακαλοῦμεν διαβιβασθῆναι τὰς ἀδελφικὰς ἡμῶν προσήσεις τοῖς τιμωτάτοις καὶ ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς, τοῖς συγκροτοῦσι τὴν ἱεράν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Σύνοδον, καὶ περιπτυσσόμενοι αὐτῆς Αὐτὴν ἐν φιλήματι ἀγίῳ,

διατελοῦμεν

τῆς Ὑμετέρας περισπουδάστου Μακαριότητος ἀγαπητὸς καὶ ὄλος πρόθυμος ἐν Χριστῷ ἀδελφός

+ Ο ΠΑΦΟΥ ΛΕΟΝΤΙΟΣ

Τοποτηρητῆς

τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου Κύπρου

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ
Κύπρου τῇ 5 Ἀπριλίου 1945

Η ΚΑΤΑ ΣΑΡΚΑ ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ

Ἐορτάζομεν τὴν κατὰ σάρκα Γέννησιν τοῦ Σωτῆρος μετὰ χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν πνευματικῆν. Ἐγεννήθη, ὡς ἄνθρωπος, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἦσαν μακρὰν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀληθινῆς ζωῆς. Ὁ ἐν τῇ φάτνῃ γεννηθεὶς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦλθεν ἵνα ἀνυψώσῃ τὸν πεσόντα ἄνθρωπον καὶ καταστήσῃ κατὰ χάριν υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Οἶα τιμὴ! οἶα δόξα! Ὁ ἄνθρωπος ἐν Χριστῷ ἀποβαίνει τιμωτέρος τῶν ἀγγέλων· γίνεται υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εορτάζομεν τὴν ἑορτὴν τοῦ Σωτῆρος ἐν περισσοτέρᾳ πνευματικῇ χαρᾷ καὶ ἀγαλλιάσει, διότι ἠλευθερώθημεν ἀπὸ τῆς ἀπαισίου δουλείας ἔθνων λεγομένων χριστιανικῶν, ἀλλ' ἀγρίων καὶ ἀθέων.

Τὰ ἔθνη ταῦτα τῆς ἀσεβείας διέπραξαν τόσα ἐγκλήματα κατὰ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ αὐτοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅσα οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἐν τῇ Ἱστορίᾳ. Ὑψώθησαν, ἀλλὰ κατέπεσον. Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἐτιμωρήθησαν, καὶ δικαίως, διὰ τοῦ δι' ἀγχόνης θανάτου. Ἐκπληροῦνται ἄρα ὁ λόγος τῆς Ἀγίας Γραφῆς: «Σὺ ἐταπεινώσας ὡς τραυματίαν ὑπερήφανον, καὶ ἐν τῷ βραχίονι τῆς δυνάμεώς σου διεσκόρπισας τοὺς ἐχθρούς σου»¹.

Γεννᾶται ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ἄγγελοι αἰνοῦν καὶ ψάλλουν περὶ τὸ λίκνον Αὐτοῦ· μάγοι ἀπ' Ἀνατολῶν προσκυνοῦν αὐτῷ ἐσπαργανωμένῳ. Ἐπέλαμψεν ἀνατολῇ κρείττονος ἡμέρας· τὰ σκότῃ διεσκορπίσθησαν· ὁ πνευματικὸς χεῖμων διελύθη· ἐπήλθε τὸ ἔαρ τοῦ πνευματικοῦ κόσμου καὶ ἀπὸ τῶν δεσμῶν τῆς νυκτὸς ἀπολύτρωσις.

Ἐγεννήθη ὁ Κύριος τῆς γῆς ἐν πενιχρᾷ καλύβῃ φάτνῃ ἦτο ἡ πρώτη Αὐτοῦ κλίνη. Ἐγεν-

νήθη, καὶ οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων δὲν ἐγνώρισαν περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου γεγονότος. «Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω»¹.

Ἐγεννήθη ὁ Βασιλεὺς τοῦ παντός, ὃν σήμερον τὰ σοφώτατα ἔθνη προσκυνοῦν ἐν ταπεινότητι καὶ μετὰ χιλιετηρίδας κλίνουν τὸ γόνυ ἐνώπιον Ἐκείνου, ὅστις ἐγεννήθη ἐν τῇ φάτνῃ. Οἱ δὲ ἀπομακρυνόμενοι ἀπ' Αὐτοῦ καὶ ἀπιστοῦντες, σκοτίζονται καὶ συντρίβονται, ὡς ἀποδεικνύει λαμπρῶς ἡ Ἱστορία.

Ἐγεννήθη ὁ Κύριος ὡς ἄνθρωπος πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἔθνων. Ὡς ποτε ἐκ τοῦ μηδενὸς ἐδημιουργήθη ὁ πάγκαλος κόσμος, οὕτω καὶ ἡ Βασιλεία τοῦ Χριστοῦ εἶνε ὑπερτέρα παντός γηίνου, ἦτο πνευματικὴ καὶ ἀμυγῆς πάσης γηίνης λαμπρότητος. Ἐντεῦθεν διεδόθη διὰ δώδεκα ἀλιέων εἰς τὸν κόσμον τῆς εἰδωλολατρίας καὶ διὰ τῶν ἰδιωτῶν τούτων καὶ ἀγραμμάτων κατήσχυε τοὺς σοφοὺς τοῦ κόσμου. «Τίς οὐκ ἂν μάθοι τὴν τοῦ Χριστοῦ δύναμιν, ἢ τοὺς ἀγραμμάτους καὶ ἰδιώτας τῶν μέγα ἐπὶ σοφίᾳ κομπαζόντων τοσοῦτω σοφώτερος ἀπέδειξεν, ὅσῳ τῶν μικρῶν παιδίων τοὺς ἔμφρονας ἄνδρας ὑπερέχοντας ἐστὶν ἰδεῖν»². Ὁ δὲ ἱερός Θεοδότης λέγει: «Καὶ ἔστιν εὐρεῖν καὶ σκαπανέας καὶ βοηλάτας καὶ φυτουργοὺς περὶ θείας διαλεγομένους Τριάδος καὶ περὶ τῆς τῶν ὄλων δημιουργίας καὶ τὴν ἀνθρωπίαν φύσιν εἰδόντας Ἀριστοτέλους πολλῶ μᾶλλον καὶ Πλάτωνος»³.

Ἐγεννήθη καὶ δι' ἐμὲ ὁ Κύριος· ἀλλ' ἐγὼ ἐπαφάληθην ἐκ τῆς Γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· Ἄνεγεννήθη ἐν Χριστῷ διὰ τῆς χάριτός Του· Ἐπραξα ἔργα ταπεινότητος καὶ δικαιοσύνης καὶ ἀγάπης· Ἠγάπησα τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἀδελφούς μου ἐν Χριστῷ, ἀνεκούφισα τὴν δυστυχίαν, ἢ ἡμην ἀδιάφορος καὶ ψυχρὸς εἰς τὰς θλίψεις καὶ δυστυχίας τῶν ὁμοίων μοι ἀνθρώπων· Κατὰ τὴν ἑορτὴν τὴν μεγάλην τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος διηλθον ἐν ψυχρότητι, ἐνῶ ἔδει νὰ ὑψωθῶ καὶ θεωρήσω αὐτὴν ἀρχὴν πνευματικῆς ζωῆς καὶ θεώσεως·

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, καὶ δι' ἐμὲ ἐγεννήθης καὶ ἀπέθανες ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ.

Ναί. Καὶ δι' ἐμὲ «Θεὸς ἐν ἀνθρώποις, Πνεύματος Ἁγίου διανομή, ὡς λέγει ὁ Ἱ. Βασίλειος, θανάτου κατάλυσις, ἀναστάσεως ἐλπίς, θεῖα προστάγματα τελειοθντά σου τὴν ζωὴν, πορεία πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τῶν ἐντολῶν, βασιλεία τῶν οὐρανῶν ὑπρεπής, στέφανος δικαιοσύνης ἔτοιμος, τοὺς ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς πόνους μὴ ἀποδράντι»⁴.

Ἐγεννήθης διὰ νὰ λυτρώσης, νὰ ἀγιάσης καὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν. Καὶ ἐγὼ διὰ Σὲ ἐγεννήθην. Εἰς

1. Ἰωάν. α', 10.

2. Χρυσόστ. ὁμιλ. ΙΒ' πρὸς τοὺς Ἀντιοχ.

3. Πρὸς Ἑλλ. Λόγος ε'.

4. Εἰς τὸ «Πρόσεχε σεαυτῷ».

1. Ψαλμ. 88, 11.

Σὲ θέλω ν' ἀφιερῶσω τὴν ζωὴν, τὸν νοῦν, τὰς πράξεις μου. «Μὰς ἐπλασεσ, Κύριε, διὰ Σὲ καὶ ἀνήσυχος εἶνε ἡ καρδιά μας μέχρις οὗτου εἰς Σὲ ἐπαναπαύθη»¹. Ἐνδυνάμωσόν με διὰ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Σου Πνεύματος.

Εὐδόκησον νὰ γίνω νέος ἄνθρωπος καὶ ν' ἀναγεννηθῶ ἐπὶ τῇ ἀγίᾳ ἑορτῇ τῆς Γεννήσεώς Σου. Ἀμήν.

† Ὁ πρῶτος Μεσσηνίας ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

1. Αὐγουστ. Ἐξομολ. I, 1.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ Ι. ΣΥΝΟΔΟΝ ΤΟΥ Σ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΥΔΡΑΣ κ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ (Συνέχεια καὶ τέλος)

Καὶ ὁμοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην διέμενον ἐν Ἀθήναις μὴ δυνάμενοι νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας των καὶ ἔχοντες σειρὰν κλήσεως κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης οἱ: Φθιώτιδος Ἀμβρόσιος, Ὑδρας Προκόπιος, Ἄρτης Σπυρίδων, Ἀκαρνανίας Ἱερόθεος, Σπάρτης Διονύσιος, Τρίκκης Πολύκαρπος, Λαρίσης Δωρόθεος, Σάμου Εἰρηναῖος, Γρεβενῶν Θεόκλητος, Θεσσαλιώτιδος Ἰεζεκιήλ, ἐκ τῶν ὁποίων ἠδύνατο νὰ κληθῶσι κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης. Καὶ ὁμοῦ παρὰ τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου προὔταθῃ νεωστὶ χειροτονηθεὶς ἀρχιερεὺς οὐδ' ἐπὶ εἰκοσιτετράωρον παραμείνας καὶ διοικήσας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ του, ἀλλὰ οὐδὲ καὶ ἐνθρονισθεὶς ἵνα ἀποκτήσῃ τὴν ἀπαιτουμένην διοικητικὴν πείραν, καὶ δύναται οὕτω, ὡς ἀνωτέρα ἀρχή, νὰ διοικήσῃ τὴν ὅλην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Οἱ κατὰ τὰ ἀνωτέρω κληθέντες ἀνέλαβον τὰ ἑαυτῶν συνοδικὰ καθήκοντα. Οὐδεμίαν δὲ διετύπωσαν διαμαρτυρίαν καθ' ἃ ἡμεῖς οἱ ἀποκλεισθέντες γνωρίζομεν. Τὸ πρῶτον δὲν ἤρκεσε μέχρι τοῦ σημείου αὐτοῦ, ἀλλὰ ὡς συνέχεια τοῦ ἀνωτέρω Νόμου δημοσιεύεται συμπλήρωσις τούτου ὁ ὑπ' ἀριθ. 1692, διὰ τοῦ ὁποίου ἐν ἄρθρῳ μόνῳ, ὡς εἶδομεν, ὠρίζετο, ὅτι ἡ θητεία τῆς καταρτισθείσης διὰ τοῦ Νόμου 1625 Ἱ. Συνόδου θέλει ἐπεκταθῆ μέχρι λήξεως τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως. Ἐἰς ἐποχὴν δὲ καθ' ἣν ἐδημοσιεύετο ὁ Νόμος αὐτός, κατὰ τὴν κοινὴν ὁμολογίαν, ἡ λήξις τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπέλθῃ οὔτε μετὰ δι-ετίαν.

Οἱ Σεβασμιώτατοι ἀδελφοὶ ἀνέλαβον τὰ ἑαυτῶν καθήκοντα χωρὶς νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν, ὅτι παρέρρισκοντο ἐν Ἀθήναις οἱ Ἀρχιερεῖς, οὓς ἀνωτέρω ἀναφέρομεν, μὴ δυνάμενοι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας των καὶ ἔχοντες τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης ἐνῶ ἀντιθέτως τινὲς ἐκ τῶν κληθέντων ἐπηγαινοῦρηγοντο ἐλευθέρως εἰς τὰς ἐπαρχίας των.

Καὶ ἐρωτᾶται: Δὲν παρεβιάσθησαν τότε πρε-

σβεῖα Ἀρχιερωσύνης; Δὲν ὑπῆρχον ἐμπεριστατοὶ ἀρχιερεῖς παραμένοντες ἐν Ἀθήναις καὶ ἔχοντες τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης;

Φαίνεται ὁμοῦ, ὅτι μεταξύ ἡμῶν τῶν Ἀρχιερέων ὑπάρχουν οἱ φρονούντες, ὅτι ἀποτελοῦσι προνομιούχον τάξιν δικαιούμενοι ἵνα ἀποτελῶσι τὴν Διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, τὴν ὁποῖαν συγκροτοῦμεν σήμερον ἡμεῖς, ἐκλήθη ἐπὶ τῇ βάσει Νόμου, ὅπως καὶ αἱ προηγούμεναι, διὰ ἐκτάκτους, ὡς ὁ Νόμος διαλαμβάνει, ὑπηρεσίας. Ἡ καθ' ἡμᾶς Ἱερὰ Σύνοδος δὲν συνεκροτήθη μὲν ἐξ ὀλοκλήρου κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης, ἀλλὰ ἐν μέρει τόσον ἐκ τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος ὅσον καὶ ἐκ τῶν Νέων Χωρῶν. Ἐκλήθησαν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν τάξεων ἀρχιερεῖς, οἱ ὁποῖοι καὶ ἂν συνεκροτεῖτο κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι θὰ ἐκαλοῦντο. Τί θὰ ἔλεγεν ἡ τέως Ἱερὰ Σύνοδος, ἡ διαμαρτυρηθεῖσα διὰ τὸν καταρτισμὸν τῆς νῦν Ἱερᾶς Συνόδου, ἐὰν ἐκαλεῖτο συνοδικὸς ἀρχιερεὺς μὴ διοικήσας ποσῶς τὴν ἐπαρχίαν του αὐτοπροσώπως, μὴδὲ ἐνθρονισθεὶς κἂν. Εἰς τὴν περίστασιν δὲ, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐψηφίσθη ὁ Νόμος, δύναται τοῦ ὁποίου κατηρτίσθη ἡ καθ' ἡμᾶς Ἱερὰ Σύνοδος, ἡ διαμαρτυρηθεῖσα τέως Ἱερὰ Σύνοδος, δύναται νὰ εἴπῃ τις, εὕρισκετο ὑπὸ διάλυσιν. Εἰς ἐκ τῶν συνοδικῶν εἶχεν ἀναχωρήσει δι' Αἴγυπτον χωρὶς νὰ εἶναι γνωστὸν πό-τε θέλει ἐπανέλθει. Ἐτερος συνοδικὸς ὑπέβαλε παραίτησιν καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν του.

Δὲν θέλομεν νὰ ἐνδιατριψῶμεν καὶ νὰ περιλάβωμεν ἐν τῷ παρόντι πληροφορίας κυκλοφορούσας περὶ τοῦ πῶς ἡ τέως Ἱερὰ Σύνοδος ἦτο ἐν διάλυσιν. Τὸ γεγονός ὁμοῦ εἶναι, ὅτι εἶχε γίνῃ γνωστὸν εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κύκλους, ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον ἐμελέτα τὴν διακοπὴν τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἢ μᾶλλον τὴν διάλυσιν αὐτῆς. Τοὺς λόγους δὲν δυνάμεθα ἡμεῖς νὰ γνωρίζωμεν. Ἐκ τῶν ἐπακολουθησάντων ὁμοῦ, φαίνεται, ὅτι ἡ διάδοσις ἦτο βᾶσιμος.

Ἡ τέως Ἱερὰ Σύνοδος, ἡ ὁποία τόσον πικρῶς διεμαρτυρήθη διὰ τὴν διάλυσιν αὐτῆς, ἵνα συγκροτηθῇ νέα Ἱερὰ Σύνοδος, θὰ εἶχε δικαίωμα νὰ διαμαρτυρηθῇ, ἐφόσον ἐπέισθη—καὶ ἐπέισθη ἀσφαλῶς περὶ τούτου—ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον ἀπεφάσισε τὴν διάλυσιν αὐτῆς, ἐὰν ἔσπευδε νὰ ὑποβάλλῃ τὴν παραίτησιν τῆς ὑποδεικνύουσα εἰς τὸν κύριον Ὑπουργὸν τὴν συγκρότησιν νέας Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης. Ἐὰν δὲ ὁ Ὑπουργὸς δὲν ἠθέλην ἀποδεχθῆ τὴν γνώμην αὐτῆς τῆς Ἱ. Συνόδου, δικαιουμένης ἀναντιρρήτως εἰς ἔκφρασιν τοιαύτης γνώμης, κατήρτιζε δὲ παρὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης Σύνοδον, τότε θὰ ἐδικαιοῦτο νὰ διαμαρτυρηθῇ. Δὲν ἐδικαιοῦτο ὁμοῦ νὰ διαμαρτυρηθῇ, διότι αὐτὴ αὕτη, περὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης συγκεκριμένη ἀξιοῦσα νὰ παρμεῖνῃ εἰς τὴν ἀρχὴν, διεμαρτυρήθη διὰ τὴν

συγκρότησιν Συνόδου παρὰ τὰ προεβεία τῆς Ἀρχιερωσύνης, ἐνῶ αὐτὴ αὐτῇ, ἐπαναλαμβάνομεν, ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας εὐρίσκατο.

Ἡμεῖς, ἅγιοι ἀδελφοί, λέγω τοῦτο ἐν τῇ ταπεινότητί μου καὶ ἐλπίζω, ὅτι καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν γνώμην θὰ ἔχητε, εἴτε εἶχομεν σειρὰν κλήσεως κατὰ τὴν παρούσαν συνοδικὴν περίοδον εἴτε μὴ, ἐάν ἐδέχθημεν καὶ ἀνελάβομεν καθήκοντα συνοδικὰ δὲν ἐπράξαμεν τοῦτο κολακευθέντες ἐκ τοῦ ὅρου «ἀριστίνδην» ὡς φρονούντες δι' ἡμᾶς αὐτοὺς ὅτι εἴμεθα οἱ μόνοι καὶ ἀριστεῖς ἐν τῇ Ἱεραρχίᾳ, ἀλλὰ ἐπράξαμεν τοῦτο, ὅπως παράσχωμεν τὰς ὑπηρεσίας ἡμῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐφόσον εἶχομεν πρό ὀφθαλμῶν, ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ ἀναλάβωμεν καθήκοντα. Τοῦτο κατέδειξε σοβαρότατα ἢ πρόσκλησις ἡμῶν γενομένη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου καὶ Ἀντιβασιλέως.

Λυποῦμαι, ἅγιε Πρόεδρε καὶ ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ὅτι ἐν τῇ ἐκθέσει μου ταύτῃ ἴσως δώσω ἀφορμὴν εἰς τοὺς ἀγαπητοὺς ἀδελφοὺς τῆς τέως Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς παρεξήγησιν. Ὁμολογῶ, ὅτι ὁ σκοπὸς αὐτῆς ὑπῆρξεν ἡ ἐκθεσις τῆς ἀληθείας, κατὰ τὴν γνώμην μου, καὶ τοῦ δικαίου, εἰς τὸ ὅποιον ὑπηρετοῦντες ἀνελάβομεν τὰ καθήκοντα ἡμῶν. Ἐάν δὲ ὑπάρχουν Σεβασμιώτατοι ἀδελφοί, οἱ ὅποιοι ἐχολώθησαν διὰ τὴν ἐνέργειαν ἡμῶν ταύτην, δὲν δύναμαι νὰ εἶπω ἄλλο τι εἰ μὴ, ὅτι εἶναι ἐλεύθεροι νὰ ἀντικρούσωσιν ὅσα ἐγὼ ἐκθέτω ἐν τῇ παρουσίᾳ.

Μίαν μόνον εὐχὴν περαίνων εὐλικρινῆ ἐκφράζω. Ὅπως ὁ Κύριος μᾶς ἐνισχύσῃ εἰς αἰσίαν περαιώσιν τῶν ἀναληφθέντων καθηκόντων ἡμῶν, ἵνα ἀποβῇ δεδικαιολογημένη ἡ ὑπὲρ ἡμῶν γνώμη τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς Ὑπουργείου. Τοῦτο θὰ εἶναι ἡ σπουδαιότερα ἀντίκρουσις τῆς κατὰ τῆς συγκροτήσεως τῆς ἡμετέρας Ἱερᾶς Συνόδου διαμαρτυρίας. Ὅ,τι καὶ ἐν ἐρχῇ τῶν συνεδριῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἶπον, ἐπαναλαμβάνω καὶ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς παρουσίας. Πρέπει νὰ ἐπισταύσωμεν, ὅπως διεκπεραιωθῶσιν αἱ ἐκκρεμοῦσαι ὑποθέσεις ἐναντίον ὀρισμένων ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν. Διότι δὲν ἀποκρύπτω, ὅτι ἡ βραδύτης περὶ τὴν διεκπεραιώσιν τῶν ὑποθέσεων αὐτῶν βαρύνει ἡμᾶς καὶ σοβαρῶς βαρύνει. Δέον νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει ἡμῶν, ὅτι εἰς ἐκ τῶν σκοπῶν τῆς παρουσίας Ἱερᾶς Συνόδου εἶναι ἡ διευθέτησις τῶν ἀνωτέρω ὑποθέσεων. Πρὶν ἢ λοιπὸν ἐκφρασθῶσι παράπονα διὰ τυχόν βραδύτητα, πρέπει διὰ τῆς ἐνεργείας ἡμῶν νὰ δώσωμεν τὴν ἀπάντησιν. Δὲν λέγω, ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς Ἱερά Σύνοδος ὤκησεν εἰς τὸ ἑαυτῆς καθήκον μέχρι σήμερον. Ἐπράξαμεν ὅ,τι ἦτο δυνατόν νὰ πράξωμεν. Ἡ πλήρωσις τῶν κενῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, κατὰ τὴν ταπεινὴν μου γνώμην, εἶναι ἔργον διὰ τὸ ὅποιον δυνάμεθα νὰ εἴμεθα πολὺ εὐχαριστημένοι. Ἄλλως τε αἱ πάνδημοι ἐκδηλώσεις καὶ ἐπευφημῖαι κατὰ τὰς γενομένας χειροτονίας καὶ ἐν γένει αἱ κρίσεις περὶ τῆς ἱκανο-

ποιητικῆς πληρώσεως τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων εἶναι λίαν ἱκανοποιητικὰ διὰ τὸ μέχρι τοῦδε ἔργον τῆς παρουσίας Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἐπὶ τούτοις ὑποσημειοῦμαι εὐπειθέστατος ὁ ἐλάχιστος

† Ὁ Ὑδρας, Σπυροῦν καὶ Αἰγίνης ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

“ΚΑΙ ΕΠΙ ΓΗΣ ΕΙΡΗΝΗ”

Ὁ δεῦτερος παγκόσμιος πόλεμος ἔληξε. Καὶ οἱ αἰθέρεις διεκήρυξαν τὴν κατάθεσιν τῶν ὀπλῶν καὶ τὴν παύσιν τοῦ πυρός. Οἱ λαοὶ ἐνόμισαν, ὅτι ἀνατέλλει ἡ εἰρήνη. Ἄλλ' οὐδεὶς πιστεῦει εἰς τὴν εἰρήνην αὐτὴν. Ἔθνη καὶ ἄτομα ζῶμεν ὑπὸ συνεχῆ ἐφιάλτην. Ἡ ζωὴ συνεχίζει τὴν πολεμικὴν τῆς τροχίαν. Νομίζει κανεὶς, ὅτι ἡ μεταπολεμικὴ ἀνακωχὴ θὰ διαρκέσῃ ὅσον καὶ μῖα ἀναπνοὴ εἰς τὸν ἀνθρώπινον ὄργανισμόν. Ἡ ἀνθρωπότης ὁμοιάζει πρὸς σκάφος, μολὶς διασωθὲν ἐκ σφοδρᾶς θαλασσοταραχῆς μὲ ἀπροσμετρήτους καταστροφὰς εἰς ἔμψυχον καὶ ἄψυχον ὑλικόν. Λέγουν καὶ ἠκούσθη, ὅτι τὸ σκάφος ἐφθασεν εἰς τὸν λιμένα. Οὐδεὶς το πιστεῦει. Ὁλοὶ κείνται πτώματα ἀπὸ ζάλην καὶ ἀπὸ τὸν κάματον τοῦ πλοῦ—ὄλοι, ἀπὸ τῶν κυβερνητῶν μέχρι τῶν ἀνδρῶν τοῦ καταστρώματος, ὄλοι ἔχουσιν ἀκόμη τὸ συναίσθημα, ὅτι ὁ πλοῦς συνεχίζεται καὶ ὅτι ἡ τρικυμία ἐξακολουθεῖ. Καὶ τὸ σκάφος εἶναι σχεδὸν ἄμορφος μᾶζα θραυσμάτων. Μόλις ὁ σκελετὸς τοῦ ὑπενθυμίζει, ὅτι ὑπῆρξέ ποτε σκάφος. Αὐτὴ εἶναι ἡ φοικαλέα εἰκὼν, ἣν παρουσιάζει ἐν τῷ συνόλω τῆς ἡ ἀνθρωπότης. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς, οἱ βυθοὶ τῶν θαλασσῶν, τὰ τρίσβαθα τῶν ἀνθρώπινων καρδιῶν εἶναι ἀπέραντα πεδία σήψεων. Σήπονται μυριάδες νεκρῶν, σήπεται ἡ ζωὴ ἐν τάφῳ, σήπονται στόλοι κραταιοὶ εἰς τοὺς ὕγρους τῶν τάφους, σήπονται αἱ ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων μέσα εἰς τὸ τέλμα τῆς ἀπανθρωπίας. Ἐπάνω εἰς τὴν ταλασίπυρον γῆν οἱ ζῶντες φαίνονται ὡσεὶ κόρακες, κρώζοντες ἐπὶ τῶν ἀχνιζόντων αἱμάτων καὶ ἐρειπίων· καὶ ἡ κομίζουσα τὴν εἰρήνην περιστέρα δὲν εὐρίσκει μέρος ἀναίμακτον καὶ ἄσηπτον διὰ ν' ἀποθέσῃ τὸν κλάδον τῆς εἰρηναίας ἐλαίας τῆς. Περίπταται κατὰτρομος, ὡσεὶ διαποροῦσα περὶ τοῦ πρακτέου· νὰ ρίψῃ τὸ οὐράνιον αὐτὸ δῶρον ἐπάνω εἰς τὴν ἄμορφον αὐτὴν σήψιν ἢ νὰ το παραλάβῃ καὶ πάλιν ἀγνὸν καὶ ἄχραντον καὶ ἀειθαλὲς πρὸς τοὺς οὐρανοὺς διὰ ν' ἀναγγείλῃ αὐτὴ πρὸς τὸν Πλάστην τὸ κατάντημα τῶν πλασμάτων Του: “Ἄλλοτε, ὁ μεγαλοφωνότατος Ἡσαΐας, περιγράφων τὴν ἠθικὴν σήψιν τοῦ Ἰσραήλ, παρωμοιάζεν αὐτὸν πρὸς σῶμα πληρὲς πληγῶν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Ἐκαστὴ τῆς πληγῆς ἦτο καὶ ἡ συνέπεια μίᾳς τιμωρίας ἐνεκεν ἀμαρτωλῆς πράξεως. Καὶ ὁ Θεός, ἀντικρύζων τὸ οἰκτρὸν ἐκεῖνο κατάντημα τοῦ λαοῦ του, διηρωτάτο: εἰς ποῖον σημεῖον τοῦ σώμα-

τος νά τοῦ ἐπιθέσῃ πληγὰς διὰ τὰς νέας του συνεχεῖς ἁμαρτίας, ἀφοῦ εἰς ὅλον τὸ σῶμα δὲν ὑπάρχει πλέον τίποτε τὸ ὑγιές; ¹. Ἡ φρικὰ δὴς ἐκείνη παρομοίωσις ἐνὸς καὶ μόνου λαοῦ εἶναι σήμερον πραγματικότης δι' ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς γῆς. Ὁ συμβολισμὸς τῆς γενικῆς ἠθικῆς σήψεως διὰ τῆς σωματικῆς σήψεως δὲν εἶναι πλέον συμβολισμὸς. Σωματικῶς καὶ ἠθικῶς, ὑλικῶς καὶ πνευματικῶς ἡ ἀνθρωπότης κεῖται ἐξελικωμένη καὶ ἐμφανίζει τὸ οἰκτρὸν θέαμα καθολικῆς σήψεως. Καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῇ ὑγιές» ¹. θὰ διελάλει καὶ σήμερον εἰς νέος Ἡσαΐας. Καὶ οἱ ἐπιζῶντες, ράκη ψυχῶν καὶ σωμάτων, θρηνοῦμεν ἐπὶ ἐρειπίων, ἐνῶ ἀπὸ τοῦ βάρους τῶν καπνῶν τῆς παγκοσμίου καταστροφῆς ἀκούεται ὁ βόμβος τῆς ἀτομικῆς βόμβας, ἡ ὁποία ἐπικρέμαται ὡς ἐφιάλτης, πρῶτος ἀγγελος κατακλυσμιαίας ἐξαφανίσεως τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ. Καὶ ἡ μικρὰ ἀκτίς ἐλπίδος διὰ τὴν εἰρήνην εἶναι τόσον ὠχρὰ καὶ ἄτονος, ὥστε ἀδυνατεῖ νὰ διαλύσῃ τὸν περιβάλλοντα τὴν γῆν ζόφον. Καὶ οἱ μόλις ἐπιζήσαντες, ζωντανοὶ ἡμεῖς νεκροί, διερωτώμεθα: πλησιάζει ἄρα γε καὶ νέος πόλεμος;

Αὐτὴ εἶναι εἰς ἀδράς γραμμὰς ἡ εἰκὼν, ἣν παρουσιάζει σήμερον ἡ γῆ. Τραγικὴ εἶναι ἡ παρούσα στιγμή καὶ κρίσιμος ὅσον ποτέ. Ἀλλὰ καὶ ποτέ ἄλλοτε ὅσον τώρα δὲν προέβαλεν, ἀπὸ τὰ βάρη τῶν ἀνθρωπίνων καρδιῶν τὰ ἐσπαργμένα, τόσον ἔντονος ἡ ἀξίωσις πρὸς εἰρήνην. Διὰ σιωπηλῶν γόνων καὶ διὰ στεναγμῶν ἀλαλήτων εἰρήνην ζητεῖ ὁ πενηθοφόρων κόσμος. Εἰρήνην νοσταλγεῖ καὶ τῆς εἰρήνης τὸ φῶς ὄραματίζεται μέσα εἰς τὸ φρικαλέον καὶ ἀδυσώπητον σκότος τῶν καπνῶν καὶ τῶν ἐρειπίων καὶ τῶν αἱμάτων, μέσα ἀπὸ τὴν ἀναταραχὴν τοῦ μίσους καὶ τῆς κακίας καὶ τῆς συμφορᾶς.

«*Εἰρήνην φίλη, τὸ γλυκὺ καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα... Εἰρήνην φίλη, τὸ παρὰ πάντων μὲν ἐπαινούμενον ἀγαθόν, ἐπὶ ἀλλήλων δὲ φυλασσόμενον, ποῦ ποτε ἀπέλιπες ἡμᾶς, τοσοῦτος ἐξ οὗ χρόνος ἦδη; καὶ πότε ἐπανήξεις ἡμῖν; Ὡς ἴαν σε ποθῶ καὶ ἀσπάζομαι διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ παροῦσαν περιέπω, καὶ ἀποῦσαν ἀνακαλοῦμαι πολλοῖς θρήνοις καὶ δάκρυσιν...»*, θὰ διελάλει καὶ σήμερον ἐάν ἔζη ὁ πολὺς Θεολόγος Γρηγόριος ¹.

Καὶ ἡ εἰρήνη δὲν φαίνεται. Καὶ εἰρήνη δὲν ἀκούεται. Καὶ ἡ εἰρήνη χρονίζει. Καὶ ἡ νεκρικὴ τοῦ σκότους σιγὴ καὶ οἱ ὀξεῖς τόνοι τῶν διασκέψεων τῆς εἰρήνης πληροῦσι δέους καὶ ἀγωνίας τὰς εἰρηνοφίλους καρδίας. Φοβοῦνται οἱ θνητοὶ μὴ τὸ γῆρας καὶ ὁ θάνατος ἐπικαταλάβῃ αὐτοὺς πρὶν ἢ προλάβωσι γὰ ἴδωσι τῆς εἰρήνης τὸ ἀγλαδὸν φέγγος. Καὶ δὲν ἀπέμεινεν εἰς αὐτοὺς ἄλλο εἰμὴ νὰ τὴν ἐπικαλῶνται ἡμέρας καὶ νυκτὸς ὡς σῴτειραν τοῦ κόσμου, ὡς τὴν διώκτριαν τῶν στάσεων ἀναμέσον οἰκογενειῶν καὶ

λαῶν καὶ ἐθνῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ὡς τέρμα καὶ ἀφανισμόν τοῦ μαινομένου σιδήρου καὶ τῆς αἰμοχαροῦς κολάσεως:

«*Εἰρήνην βαθύπλουτε καὶ καλλίστα μαζάρων θεῶν, ζῆλός μοι σέθεν, ὡς χρονίζεις. δέδοικα δὲ μὴ ποῖν πόνοις ὑπερβάλλῃ με γῆρας, ποῖν σὰν χαρίεσσας προσιδεῖν ὄραν καὶ καλλιχόρους ἀοιδὰς φιλοστεφάνους τε κώμους. Ἴθι μοι, πότνια, πότιν. τὰν δ' ἐχθρὰν στάσιν εἶρον' ἀπ' οὔζων τὰν μαινομένων τ' ἔριν θηκτῶ τεροπομέναν σιδάροφ»*. ¹

Καὶ ὅμως, ἀπὸ τὰ ὕψη τῶν οὐρανῶν τὰ πάμφωτα καὶ ἀπὸ τὰ βάρη τῶν αἰώνων ἀντηχεῖ καὶ πληροῖ τὰ σύμπαντα ἡ διαβεβαίωσις ἡ ὑπερκόσμιος, ὅτι ἡ εἰρήνη αὐτῆ, τὴν ὁποῖαν ἀναζητοῦμεν *ἦλθεν*-ἦλθε, πρὸ 1940 ἀκριβῶς ἐτῶν ἄπαξ διὰ παντός, εἶναι πραγματικότης καὶ εἶναι καὶ μένει πάντοτε μαζί μας. Τὴν ἔλευσιν τῆς διελάλησαν ἐν ἀλαλαγμοῖς χαρᾶς ἀγγέλων στρατιῶν οὐρανίων καὶ τὴν ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίαν αὐτῆς ἐξήγγειλαν καὶ ἔψαλαν εἰς δόξαν Θεοῦ αἱ ὑπέρταται τῶν οὐρανῶν δυνάμεις. Ἴδου τῶν οὐρανίων στρατιῶν τὸ εὐαγγέλιον καὶ ἡ ψαλμωδία καὶ ἡ διαβεβαίωσις: «**ΚΑΙ ΕΠΙ ΓΗΣ ΕΙΡΗΝΗ**»!

Ἀλλὰ τί συμβαίνει λοιπὸν; Πῶς συμβιβάζεται πρὸς τὴν ἀνωτέρω θλιβεράν διαπίστωσιν αὐτῆ ἡ αὐθεντικὴ διαβεβαίωσις;—Ἄν ὄντως ἦλθεν ἐπὶ τῆς γῆς ἄπαξ διὰ παντός ἡ εἰρήνη, ποῦ εἶναι καὶ ποῖα; Ἄν δὲ πάλιν δὲν ἦλθε, ἐψεύσθησαν λοιπὸν οἱ οὐρανοὶ καὶ οἱ ἄγγελοι; Ἄλλ' οἱ οὐρανοὶ, τὰ πνεύματα, ἀγαθῶν καὶ φωτεινῶν ἀγγέλων πνεύματα, λειτουργοὶ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου καὶ διαγγελεῖς τῶν προαιωνίων βουλῶν τοῦ διακυβερνῶντος τὰ Σύμπαντα, δὲν ψεύδονται. Ἄγγελοι Θεοῦ, ψευδόμενοι—τοῦτο θὰ ἦτο ἀντίφασσις καὶ ἀντίθεσις ἐν τοῖς ὄροις, ὅπως λέγομεν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν γλῶσσαν, ὅταν εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἔκφρασιν περιέχωνται δύο ὄροι, ἀποκλείοντες ἀλλήλους. Δὲν ψεύδονται λοιπὸν οἱ ἄγγελοι; διότι τοῦτο ἀντίκειται εἰς τὴν φύσιν των, εἰς τὴν ιδιότητά των, εἰς τὴν θέσιν των καὶ εἰς τὴν διακονίαν των. Ἄρα **ἩΛΘΕΝ** «ἐπὶ γῆς εἰρήνη», ὅπως τὸ διαβεβαίωσαν τότε, χωρὶς νὰ το ἀνακαλέσων ἔκτοτε. Ἄλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει μένει ἀνοικτὸν τὸ πρῶτον ἐρώτημα: Ποῦ λοιπὸν εἶναι αὐτὴ ἡ εἰρήνη;

Εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτὸ μία μόνον ὑπάρχει ἀπάντησις. Ἴδου αὕτη: Ἡ «ἐπὶ γῆς εἰρήνη», ἥτις ἦλθεν, εἶναι **Ο ΧΡΙΣΤΟΣ**, ὁ ἐπὶ γῆς σαρκωθείς Θεός, ὁ θεάνθρωπος.

Αὐτὸς **ἩΛΘΕ**. Τὸ μαρτυροῦν αἱ γνήσιαι Πηγαὶ τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας, ἀπροσμάχητοι

1. Ἦσ. 1, 4—6. 2. Ἦσ. 1, 6 ἔβρ.
3. Migne, ΕΠ 35, · 1132.

1. *Εὐρηπίδου*, Ἀπόστ. 262 Κρεσφόντου.

εις τὰ βέλη τῆς ἀρνητικῆς κριτικῆς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Τὸ ἐπιβεβαιοῖ ἡ παγκόσμιος Ἱστορία, εἰς τὸ κέντρον τῆς ὁποίας ὁ Χριστὸς ἴσταται ὡς τέρμα ἄμα καὶ ἀρχὴ δύο μεγάλων περιόδων, τῆς πρὸ Χριστοῦ καὶ τῆς μετὰ Χριστόν. Τὸ διακηρύσσουν οἱ αἰῶνες, πρὸς Αὐτὸν κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιόδους προσατενίζοντες.

Αὐτός, λοιπόν, ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ «ἐπὶ γῆς εἰρήνη»—ἡ θεία εἰρήνη, ἡ ὁποία ἦλθεν ἐξ οὐρανοῦ, κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τῶν οὐρανίων στρατιῶν καὶ τὴν μαρτυρίαν τῆς παγκοσμίου Ἱστορίας. Αὐτὸς ὀνομάζεται ΕΙΡΗΝΗ, διότι καὶ εἶναι «ἀρχων εἰρήνης»¹ «Θεὸς τῆς εἰρήνης», ὅπως χαρακτηρίζεται εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην². «Αὐτὸς ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν»³, διότι «ἐλθὼν εὐηγγελίσαστο εἰρήνην ἡμῖν, τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς»⁴. Αὐτὸς εἶναι «ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν»⁵, «ὁ Κύριος τῆς εἰρήνης»⁶, ὁ «Βασιλεὺς εἰρήνης»⁷.

Ὡς ἡ Αὐτοεἰρήνη ὁ Χριστὸς εἶναι καὶ πηγὴ πάσης εἰρήνης, εἶναι ἄρα ὁ Χριστὸς καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ σύμπαντος κόσμου. Τὸ ἀψευδές Του στόμα ἀπεσαφήνισε κάποτε τὴν ἔννοιαν ταύτην, ὅταν εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς Του: «Εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν»⁸. Σὰς ἀφῆντες τὴν εἰρήνην μου, σὰς δίδω τὴν ἰδικήν μου εἰρήνην, δὲν σὰς δίνω ἐγὼ εἰρήνην ὁμοίαν πρὸς ἐκείνην, τὴν ὁποίαν σὰς δίδει καὶ καθ' ὃν τρόπον σὰς τὴν δίδει ὁ κόσμος.

Ἡ ἔννοια εἶναι σαφής: ἄλλη εἶναι ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ—ἡ εἰρήνη, τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς ἔφερεν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ προσφέρει εἰς τοὺς ἀνθρώπους—καὶ ἄλλη εἶναι ἡ εἰρήνη τοῦ κόσμου, αὐτὴ, τὴν ὁποίαν ὁσὸν δύναπτον μεταξὺ τῶν οἱ ἀνθρώποι κατόπιν φιλονεικιῶν καὶ πολέμων διὰ νὰ τὴν παραβιάσουν καὶ καταπατήσουν πάλιν αὐρίον ἢ μεθαύριον. Ἡ εἰρήνη ἐκείνη, ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἡ γαλήνη, ἡ ὁποία βασιλεύει εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, ὅσοι καὶ ὅσοι κλείνουν μέσα τῶν τὸν Χριστόν, εἶναι εἰρήνη διαρκῆς καὶ αἰωνία, ὅπως ὁ φέρων καὶ προσφέρων αὐτὴν Θεός—ἐνῶ ἡ εἰρήνη, τὴν ὁποίαν συνάπτουν οἱ ἀνθρώποι, ὅταν δὲν ἔχουν μέσα τῶν τὸν Χριστόν, εἶναι φαινομενικὴ, ἀσταθῆς καὶ προσωρινή. Ὅπως αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος—ἔχει μέσα τῆς τὸ σπέρμα τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ πολέμου, εἶναι ἀνακωχὴ πολέμου χάριν προετοιμασίας διὰ νέον πόλεμον.

Αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὴν εἰρήνην ζῆ σήμερον ἡ ἀνθρωπότης, μᾶλλον δὲ οὐδ' αὐτοῦ.

Ἄλλὰ διατί;—Διατί προτιμοῦν τὰ ἔθνη, καὶ μάλιστα ἔθνη λεγόμενα χριστιανικά, αὐτὴν τὴν φιλοδοξερῆν ἀντὶ τῆς ἄλλης. ἀφοῦ ἡ ἄλλη ἐκείνη εἰρήνη, «ἡ ὄντως εἰρήνη, ὁ Χριστὸς», ὅπως

ἐκφραστικώτα ψάλλει εἰς ἓν ἑωθινόν Της δοξαστικὸν ᾄσμα ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία—*ΗΛΘΕΝ* ἐπὶ τῆς γῆς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ, κατὰ τὴν ἀψευδῆ διαβεβαίωσιν τῶν οὐρανίων ἀγγελικῶν δυνάμεων καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ ὡς ἀληθῆς καὶ διαρκῆς καὶ πλήρης εἰρήνης;

Τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ τραγικόν τοῦτο ἐρώτημα δίδει ὁ φιλόσοφος θεολόγος Ἀπόστολος Ἰωάννης, ὁ συγγραφεὺς τοῦ τετάρτου Εὐαγγελίου καὶ τῆς Ἀποκαλύψεως, ὅταν ἔγραψε περὶ τοῦ ἐπὶ γῆς σαρκωθέντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅτι: «ἐν τῷ κόσμῳ ἦν... καὶ ὁ κόσμος Αὐτὸν οὐκ ἔγνω»¹. Καίτοι ὁ Θεὸς αὐτὸς κατῆλθεν εἰς τὸν κόσμον ἐν τῷ Προσώπῳ τοῦ θεανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἔζησε καὶ ἔδρασεν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐν τούτοις ὁ κόσμος δὲν ἔδωσε τὴν ἔδουσαν προσοχὴν διὰ νὰ Τον γνωρίσῃ καὶ διὰ ν' ἀντιληφθῇ τὴν διδασκαλίαν Του καὶ τὴν σημασίαν τῆς ἐλευσεώς Του.

Ἰδοῦ, λοιπόν, διατί δὲν ἔχομεν τὴν διαρκῆ εἰρήνην. Αὐτὴ ἦλθεν ἐν τῷ Προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, διότι ἐν αὐτῷ ἐσαρκώθη ὁ Θεός, ἡ Αὐτοεἰρήνη. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ, ἀφοῦ ἡμεῖς οἱ ἀνθρώποι δὲν ἐσπεύσαμεν νὰ Τὴν κάμωμεν κτήμᾶ μας. «Ὅδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν», λέγει διὰ τοὺς ἀνθρώπους μία παλαιὰ προφητεία², τὴν ὁποίαν ἐπικαίρως ἀναφέρει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος³. Ὁ κόσμος δηλαδή, χάριν τῆς διαρκοῦς εἰρήνης τοῦ ὁποίου κατῆλθεν ἐξ οὐρανοῦ αὐτουσία ἡ Θεία εἰρήνη, ὁ Χριστὸς, ἔμεινε μακρὰν τῆς καὶ μακρὰν Του—ἔμεινε μακρὰν τῆς διότι ἔμεινε μακρὰν Του: τὸ ὁποῖον σημαίνει, ὅτι διὰ τὴν τραγικὴν κατάστασιν τῆς ἀνθρωπότητος *ἐπεθύητος εἶναι ἡ ἰδία*. Θέλει νὰ πάσχη καὶ πάσχει. Σημαίνει δὲ τοῦτο καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη: ὅτι, ἐφ' ὅσον ἡ ἀνθρωπότης εἶναι μακρὰν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐξακολουθεῖ μὲ πείσμα νὰ μένη μακρὰν Του, *οὐδέποτε θὰ ἴδῃ εἰρήνην*. Θὰ αἵματοκυλῖται εἰς πολέμους καὶ θὰ αὐτεξοντοῦται. Καὶ τὴν εὐθύνην ὑπέχει ἡ ἰδία. Ὁ Σωτὴρ, ὁ Λυτρωτὴς Της, ἡ Αὐτοεἰρήνη, ἡ ἀνεξάντλητος πηγὴ τῆς πραγματικῆς, τῆς θείας εἰρήνης, οὐχὶ τῆς ψευδοῦς κατὰ κόσμον εἰρήνης, ἦλθε καὶ μᾶς διαβεβαίωσεν ἔκτοτε, ὅτι: «ἰδοῦ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»⁴. Ἄλλ' ἡ ἀνθρωπότης οὔτε ἔπειτα ἀπὸ εἴκοσιν αἰῶνας καὶ ἀπὸ τόσα παθήματα ἀνεκδιήγητα, δὲν ἐννοεῖ ἀκόμη νὰ στραφῇ πρὸς τὸν Χριστόν, ν' ἀντικρύσῃ κατὰματα τὸ φῶς Του, νὰ τρέξῃ πρὸς Αὐτόν. νὰ Τον κλείσῃ μέσα τῆς, νὰ Τον κάμῃ ἰδικόν Της, ἀφοῦ δι' αὐτὴν καὶ πρὸς αὐτὴν ἦλθεν, νὰ πλημμυρίσῃ ἀπὸ ἀγάπην καὶ νὰ ζῆσῃ ἐν εἰρήνῃ, ἐν Χριστῷ. Διότι εἶναι τυφλή, τὴν ἔχει τυφλώσει ὁ ἐγωῖσμός—ἐλησμόνησεν, ὅτι, εἴτε τὸ θέλομεν εἴτε δὲν το θέλομεν, θὰ φύγωμεν ὅλοι ἀπὸ τὸν

1. Ἦσ. 8, 6.

2. Ρωμ. 15, 33. 16, 20. Φιλιπ. 4, 9. 1 Θεσο. 5, 23. Ἐβρ. 13, 20.

3. Ἐφεσ. 2, 17. 4. Ἐφεσ. 2, 17. 5. Φιλιπ. 4, 7.

6. 2 Θεσο. 3, 16. 7. Ἐβρ. 7, 2. 8. Ἰω. 14, 27.

1. Ἰω. 1, 10.

2. Ἦσ. 59, 8.

3. Ρωμ. 3, 17.

4. Ματθ. 28, 20.

προσωρινόν αὐτὸν κόσμον καὶ ἀπὸ τὸν πλανή-
την αὐτόν, ἀφήνοντας ὀπίσω μας μόνον μίαν
καλὴν ἢ μίαν κακὴν καὶ ψυχρὴν ἀνάμνησιν—
καὶ ὁ ἀπληστος καὶ ὁ ἀκόρεστος ἐγωΐσμός της
τὴν ἔχει κυλλοῦσι εἰς τὴν ἴλυν τῆς ὕλης, ὅπως
κυλλοῦνται οἱ χοῖροι, εἰς τὴν ἀρπαγὴν, τὴν βίαν
καὶ τὴν ἀδικίαν, μὲ μοναδικὴν προσπάθειαν νὰ
καλοπεράσῃ ὁ ἄνθρωπος σὰρξ, εἰς βάρους ἄλ-
λων συνανθρώπων, χωρὶς καμμίαν φροντίδα
διὰ τὸν ἄνθρωπον πνεῦμα. Καὶ μὲ τὴν στάσιν
τῆς αὐτῆς ἢ ἀνθρωπότης ἔχασε καὶ τὴν εἰρή-
νην καὶ τὴν ζωὴν. Τὸ διατί, μᾶς το λέγει μὲ δύο
λέξεις ὁ μέγας Χριστιανὸς φιλόσοφος τῆς ζωῆς,
ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «τὸ γὰρ φρόνημα τῆς
σαρκὸς θάνατος, τὸ δὲ φρόνημα τοῦ πνεύματος
ζωὴ καὶ εἰρήνη», διότι «τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς
ἔχθρα εἰς Θεόν»¹.

Εἴμεθα, λοιπόν, ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ, συνεπὸς
δὲ καὶ ἐχθροὶ τῆς εἰρήνης, διότι «ὁ Θεὸς τῆς ἀ-
γάπης καὶ τῆς εἰρήνης»² δὲν εἶναι Θεὸς ἀκα-
τάστασις, ἀλλ' εἰρήνης³. Ψευδοχριστιανοὶ εἴ-
μεθα, ὅσοι ἀνήκομεν εἰς τὸν Χριστιανισμόν—
ἐμπαίκτηι καὶ ὑβρισταὶ Θεοῦ καὶ Χριστοῦ, ἱε-
ρῶν καὶ ὁσίων, θεατρῖνοι καὶ ἠθοποιοὶ καὶ τυπο-
λάτρηι, χωρὶς πίστιν Χριστοῦ, χωρὶς ἦθος Χρι-
στοῦ, χωρὶς φῶσιν Θεοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο οὔτε
μέσα μας ἔχομεν τὴν εἰρήνην οὔτε ἔξω τὴν
συναντῶμεν οὐδαμοῦ—ἀκριβῶς διότι δὲν τὴν ἔ-
χομεν μέσα μας, ἀφοῦ δὲν ἔχομεν μέσα μας
τὸν Χριστόν, ὅστις εἶναι «ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, ἡ
πάντα νοῦν ὑπερέχουσα»⁴. Δὲν ἐσυνετίσθη ἀ-
κόμη ἡ ἀνθρωπότης ἀπὸ τοὺς μωροὺς καὶ φο-
νικὸς πειραματισμοὺς της, ἀπὸ τὴν χρεωκο-
πῖαν τῶν θεωριῶν της, ἀπὸ τὴν συμφορὰν καὶ
καταστροφὴν, τὴν ὅποισιν ἐσκόρπισαν αἱ ἀνα-
καλύψεις της. Ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν διανοητι-
κὴν τῆς ὑπερτροφίαν, ἡ ψυχὴ της ἔμεινε ἀτρο-
φικὴ, πάγερά, κενὴ καὶ γυμνὴ εὐγενῶν ἀνθρώ-
πιστικῶν αἰσθημάτων, νεκρὰ ἢ κακὴ καὶ διε-
στραμμένη. Διὰ τοῦτο καὶ αἱ ἐπιστημονικαὶ κα-
τακτήσεις, ἀντὶ νὰ τὴν ἐξευγενίσουν καὶ νὰ δι-
ευκολύνουν τὴν ζωὴν, τὴν ἀπεθρίωσαν, τὴν
ἀπεκτῆνωσαν—καὶ τὰς ἐχρησιμοποίησεν αὐτὴ μὲ
κακίαν καὶ μίσος διὰ νὰ σπεῖρη τὴν καταστρο-
φὴν, τὴν ἐρήμωσιν καὶ τὸν θάνατον.

Περιεφρόνησεν ἡ ἀνθρωπότης τὸν Χριστόν
τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης, ὁ Ὅποιός τὴν εἶχε
διαβεβαιώσῃ, ἀλλὰ καὶ προειδοποίησεν, ὅτι:
«χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν»⁵. Σκληρο-
τράχηλος, κωφὴ καὶ τυφλὴ, ἔμεινε μακρὰν Του,
ἐκπτώσας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκ πείσματος. Ὁ χωρι-
σμός καὶ ἡ ἐκπτώσις ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καλεῖται
εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν θεολογικὴν γλώσσαν «ἀ-
μαρτία», περὶ τῶν συνεπειῶν τῆς ὁποίας διαβε-
βαιοῖ ὁ κατάστατικὸς κώδιξ τῆς Χριστιανικῆς
Θρησκείας, ἡ Ἁγία Γραφή, μὲ τρεῖς λέξεις, ὅτι
«τὰ ὀψώνια τῆς ἀμαρτίας θάνατος» καὶ συνεχι-

ζει χαρακτηριστικῶς εἰς ὧτα μὴ ἀκούοντων:
«τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν Χρι-
στῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν»¹.

Δι' αὐτὸ διηπλώθη ἐπάνω εἰς τὴν γῆν πέπλος
καὶ πένθος θανάτου. Ἐλείψεν ἡ χαρὰ, ἡ ζωὴ,
ἡ ἀγάπη καὶ ἡ εἰρήνη—διότι ἐξεθρονίσασμεν τὸν
Χριστόν ἀπὸ τὰς ψυχὰς μας, ἀπὸ τοὺς οἴκους
μας, ἀπὸ τὰ κράτη μας καὶ ἀπὸ τὸν κόσμον—
τὸν Χριστόν, εἰς ὃν ἐβαπτίσθημεν καὶ τὸν ὅποιον
ἐνεδύθημεν. Ἐγίναμεν δηλαδὴ προδόται καὶ διώ-
κται τοῦ Χριστοῦ, Ἐάν Τον εἶχομεν δεχθῆ καὶ
ἀκολουθήσει μὲ τὴν αὐτὴν ἀγάπην καὶ ἀφοσίω-
σιν, μὲ τὴν ὅποιαν Ἐκεῖνος ἦλθε δι' ἡμᾶς, καί-
τοι ἐγνώριζεν, ὅτι θὰ ἐσταυροῦτο ἐκ τῆς ἀγνώ-
μοσύνης μας ὄχι μίαν φορὰν ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ,
ἀλλὰ κάθε ἡμέραν καὶ ὥραν καὶ στιγμὴν ἀπὸ
τὴν ἀντίχριστον καὶ ἀντίθεον συμπεριφορὰν
μας—ἐάν εἶχομεν κλείσει μέσα μας τὸν Χρι-
στόν λυτρωτὴν, τὴν Αὐτοεἰρήνην καὶ Αὐτῶζω-
ν καὶ πηγὴν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ζωῆς, θὰ εἶχο-
μεν εἰρήνην καὶ ζωὴν—θὰ ἦμεθα τέκνα τοῦ
Θεοῦ, ἀδελφοὶ μεταξὺ μας καὶ δὲν θὰ ἐπρώγο-
μεν ἀλλήλους ὡς καννίβαλοι. Ὁ Εὐαγγελιστὴς
Ἰωάννης, ὁ ἀετός τῆς φιλοσοφοῦσης Θεολογίας
καὶ μυσταγωγὸς τῆς οὐσίας τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς,
διεβεβαίωσε τοῦτο ἀποκαλυπτικῶς, ὅταν ἔλεγεν
ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὸ προμνημονευθὲν ἀνώτερω
χωρίον: «ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς
ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι τοῖς πιστεύου-
σιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ—Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν καὶ
ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων—ἦν τὸ φῶς
τὸ ἀληθινόν, τὸ φωτίζον πάντα ἄνθρωπον ἐρ-
χόμενον εἰς τὸν κόσμον»².

Αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστός: Ἀγάπη, Ζωὴ, Φῶς.
Καὶ δι' αὐτὸ εἶναι ὁ μόνος ἐν τῇ πραγματικό-
τητι καὶ ἐν κυριολεξίᾳ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου—
Λυτρωτὴς ἐκείνων, ὅσοι δέχονται Αὐτόν καὶ ἐφ-
αρμόζουν τὴν διδασκαλίαν Του εἰς τὴν ζωὴν.
Ἦλθε λοιπόν Ἐκεῖνος: «ΚΑΙ ΕΠΙ ΓΗΣ ΕΙΡΗ-
ΝΗ»—καὶ μᾶς προσεκάλεσεν: «Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδός,
ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ»³. «Δεῦτε πρὸς με πάντες
οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι κἀγὼ ἀναπαύσω
ὑμᾶς»⁴. «Ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε, ἀλλὰ θαρ-
σεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον»⁵. «Ὅστις θέ-
λει ὀπίσω μου ἔλθειν ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ
ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήτω
μοί»⁶—ἀλλ' ἡμεῖς, Χριστιανοὶ κατ' ὄνομα, ψευ-
δοχριστιανοὶ καὶ ἀντίχριστοι καὶ ἀντίθεοι εἰς
τὴν πραγματικότητα καὶ εἰς τὴν ζωὴν μας τὴν
τρισαθλίαν, δὲν Τον ἠκολοθήσαμεν. Καὶ ἐφθά-
σαμεν εἰς τὸ χεῖλος τῆς ὀλοκληρωτικῆς κατα-
στροφῆς ἐνὸς τρίτου κατακλυσμοῦ τῆς γῆς, κα-
τακλυσμοῦ πυρὸς αὐτὴν τὴν φορὰν, καὶ τὰς ψυ-
χὰς μας συνέχει δεινὸς φόβος καὶ τὴν ὄλην μας
ὑπαρξιν συγκλονίζει ἐκ βαθέων τὸ δέος... Δὲν
ὑπάρχει οὐδὲ στιγμὴ γαλήνης ἐντὸς ἡμῶν οὐδὲ

1. Ρωμ. 8, 6, 7. 2. 2 Κορ. 13, 11.
3. 1 Κορ. 14, 33. 4. Φιλ. 4, 7. 5. Ἰω. 15, 5.

2. Ἰω. 1, 12, 1, 4, 9.
3. Ἰω. 14, 6. 4. Ματθ. 11, 28.
5. Ἰω. 16, 33. 6. Ματθ. 16, 24. Λουκ. 9, 23.

περὶ ἡμᾶς, χαίνει ἐνώπιον μας ἡ ἄβυσσος καὶ τὸ χάος τῆς κολάσεως, πρὸς ἣν ἀσυγκράτητοι ὀλισθαίνομεν, ἐπικείμενος ἀκούεται ὁ πόλεμος τῆς ἀτομικῆς βόμβας, τὸ θανάσιμον ριγὸς τοῦ διατρέχει ἤδη τὰ ρικνωμένα μέλη μας. Καὶ ὅμως ἐξακολουθοῦμεν νὰ εἴμεθα ἄρπαγες, ἀδικοὶ, ἐγωῖστοί, φιλόδοξοι, αἰμοχαρεῖς. Οὐτε ἀπὸ τὰς γιγαντιαίας διαστάσεις τῶν φρικτῶν μαθημάτων, τὰ ὁποῖα προσφάτως ἔδωσεν ἀμείλικτος καὶ ἀδυσώπητος ἡ Θεία Δικαιοσύνη εἰς τοὺς λαοὺς τοὺς καθυβρίσαντας τὴν Θεῖαν Ἀγάπην, δὲν ἐσωφρονίσθησαν τὰ ἔθνη καὶ οἱ λαοί.

Τί δὲ νὰ εἴπωμεν εἰδικώτερον διὰ τὸ ἰδικὸν μας δράμα; «Δεινὸν καὶ τὰ νῦν ὀρώμενά τε καὶ ἀκουόμενα· πατρίδες ἀνιστάμεναι, καὶ μυριάδες πίπτουσαι, καὶ κάμνουσα γῆ τοῖς αἵμασι καὶ τοῖς πτώμασι, καὶ λαὸς ἀλλόγλωσσος ὡς οἰκειαν διατρέχων τὴν ἀλλοτρίαν· οὐδ' ἀνανδρίαν τῶν προμαχομένων... ἀλλὰ διὰ τὴν ἡμετέραν κακίαν... Δεινὰ ταῦτα, καὶ πέρα δεινῶν... καὶ παρὰ τοσοῦτον ἡ τάξις ἀντεστραμμένη, ὥστε... νῦν κινδυνεύομεν ἐκ λαοῦ μεγίστου καὶ ἔθνους εἰς οὐ λαόν... καὶ οὐκ ἔθνος ἀναλωθέντες γενέσθαι... Τίς γὰρ οὐκ ἂν ὀδύρατο εὖ φρονῶν τὰ παρόντα; Τίς δὲ λόγον εὐρήσει τῆ συμφορᾷ παρισούμενον;... Λέγω δὴ τὴν ἔναγχος ἡμῖν ἐπαναστάσαν ζυγομαχίαν ἀδελφικήν, ἐξ ἧς Θεὸς ἀτιμάζεται καὶ ἄνθρωπος... ὥστε καὶ εἰς δύο μοῖρας ἀντιπάλους ἤδη τὸν κόσμον ἀποκριθῆναι, καὶ τοῦτο σὺν πόνῳ μόγις, καὶ κατὰ μικρὸν συναχθέντα, καὶ πολλῶν αἵμασιν. Ὅσον δὲ εἰρηνικὸν τε καὶ μέσον, ὑπ' ἀμφοτέρων πάσχει κακῶν, ἢ καταφρονούμενον, ἢ καὶ πολεμούμενον... Θαυμαστὸν οὐδέν, εἰ ὑπ' ἀμφοτέρων ἐκτριβείημεν, καὶ σταίημεν ἐκ μέσου μετὰ τοὺς πολλοὺς ἰδρώτας καὶ πόνους, ἵν' ἐγγύθεν ἀλλήλους βάλλωσι, καὶ παντὶ τῷ θυμῷ, μηδενὸς ὄντος ἐν μέσῳ διατειχίσματος καὶ κωλύματος... Τί ταῦτα πάσχομεν, ὦ οὔτοι, καὶ μέχρι τίνος; Πότε δὲ τῆς μέθης ἐκνήψομεν, ἢ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν λήμην περιαιρήσομεν, καὶ τὸ τῆς ἀληθείας φῶς ἀναβλέψομεν; Ποῖα σκοτόμαινα ταῦτα; Τίς νυκτομαχία; Τίς ζάλη, φίλων καὶ πολεμίων ὄψιν οὐ διακρίνουσα; Διατί γεγόναμεν ὄνειδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν, μκτηρισμὸς καὶ χλευασμὸς τοῖς κύκλῳ ἡμῶν;... καὶ ποῦ προβήσεται ταῦτα καὶ στήσεται;... Τί ταῦτα, ὦ οὔτοι, καὶ μέχρι τίνος; Οὐ σωφρονήσομεν ὀψέ γούν; Οὐκ ἐκνήψομεν; Οὐκ αἰσχυνόμεθα! Οὐκ, εἰ μή τι ἄλλο, τὰς τῶν ἐχθρῶν φυλαξόμεθα γλώσσας, αἱ καὶ τὰ ψευδῆ ραδίως ἐπηρεάζουσιν; Οὐ παυσόμεθα τῆς ἄγαν φιλονεικίας; Οὐ γνωσόμεθα, τίνα μὲν ἡμῖν ἐφικτὰ τῶν ζητούμενων, καὶ μέχρι τίνος, τίνα δὲ ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν δύναμιν;... Οὐ διαιρήσομεν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, τίνα μὲν οὐδὲ ζητητέον παντάπασιν, τίνα δ' ὑπὲρ ὧν μετρίως, τίνα δὲ συγχωρητέον καὶ παρετέον τοῖς φιλέρισιν ὅπως ἂν ἔχη, ὡς οὐδὲν τὸν λόγον ἡμῶν παραβλάπτοντα;... Ὑπὲρ δὲ τίνων καὶ πο-

λεμητέον ἐκθύμως, λογικῶς, ἀλλ' οὐχ ὀπλιτικῶς; Τὸ γὰρ καὶ χεῖρας ἀνταίρειν, παντελῶς ἔξω τῆς ἡμετέρας ἀύλης... Ἄτοπον, αὐτὸν μὲν ἕκαστον πρὸς ἑαυτὸν εἰρηνεύειν σπουδάζειν..., πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους μὴ τὸν αὐτὸν φαίνεσθαι, ἀλλ' ἠγεῖσθαι δόξαν ἑαυτοῦ, τὴν τοῦ πλησίον κατάλυσιν... Ταῦτα οὖν ὀρίσαι καὶ στήσαι μάλιστα μὲν Θεοῦ, τοῦ πάντα συνδέοντος· ἔπειτα δὲ καὶ ἀνθρώπων, ὅσοις τὸ καλὸν διεσπούδαται, καὶ τὸ τῆς ὁμονοίας ἀγαθὸν γνωρίζεται¹. Ἀναγνώσατε μετὰ προσοχῆς καὶ κατ' ἐπανάληψιν τὰς γραμμάς αὐτάς, ζωντανὴν φωνὴν ἀναδυομένην ἀπὸ οὐρανόθεν τάφου, καὶ συγκλονίσθητε ἀπὸ τὴν ἔκκλησιν τοῦ Θεολόγου ὁμαίμονος Πατρός. Οὐδ' οἱ οὐρανοὶ ἀνέχονται πλέον ἡμᾶς ἄσυνθέτους εἶναι καὶ ἀσυνδέτους. καὶ μήποτε δύνασθαι εἰς ταῦτόν ἐλθεῖν, μηδὲ τὸν λόγον φανῆναι τῆς νόσου ταύτης θεραπευτὴν, ἀλλ' ὡσπερ κακίας μυσταγωγὸς καὶ μύστας ὄντας, οὐκ ἀρετῆς, πολλὰ μὲν ποιεῖσθαι τὰ τῆς διαστάσεως ὑπεκκαύματα, μικρὰ δὲ ἢ μὴδ' ὅλως τῆς ὁμοιοφροντίζειν². «Ζήτησον οὖν τοῦ Κυρίου εἰρήνην καὶ διώξον αὐτήν... Ζήτησον εἰρήνην, λύσιν τῶν τοῦ κόσμου θορύβων, κτήσαι γαληνιῶντα νοῦν, ἀκύμονά τινα καὶ ἀτάραχον καταστασιν ψυχῆς, μήτε ὑπὸ παθῶν σαλευομένην, μήτε ὑπὸ ψευδῶν δογμάτων διὰ πιθανότητος προκαλουμένων εἰς συγκατάθεσιν περιελκομένην, ἵνα κτήσῃ τὴν εἰρήνην τοῦ Θεοῦ τὴν ὑπερέχουσαν πάντα νοῦν, φρουροῦσαν τὴν καρδίαν σου. Ὁ ζητῶν εἰρήνην Χριστὸν ἐκζητεῖ, ὅτι Αὐτός ἐστιν ἡ εἰρήνη»³.

Ἐπὶ ἔτι ἀκόμη ὀλίγος, ὀλίγιστος ἴσως καιρὸς, μία ἴσως στιγμή, μία ἀναπνοή, ἴσως ἡ τελευταία, πρὶν ἐκλείψουν καὶ ἄνθρωποι καὶ ζωὴ ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐπαναστάτου αὐτοῦ πλανήτου. Καὶ τὴν τελευταίαν αὐτὴν στιγμήν ἀκριβῶς μᾶς τὴν διαλαλοῦν σήμερον οἱ οὐρανοί, δταν ἀπὸ τὰ οὐράνια σκηνώματά των μᾶς διαβεβαίωσιν ψάλλοντες οἱ ἄγγελοι: «ΚΑΙ ΕΠΙ ΓΗΣ ΕΙΡΗΝΗ». Εἶναι ὡς ἔάν μᾶς ὑπενθυμίζουν ὅτι ἐλησμονήσαμεν—εἶναι ὡς ἔάν μᾶς ρίπτουν σωσίβιον ὀλίγον πρὸ τοῦ καταποντισμοῦ μας—εἶναι ὡς ἔάν μᾶς φωνάζουν: Ἐάν δὲν ἐγκαταλείψετε, ὦ σεῖς ἄθλιοι καὶ ἄφρονες, ὅλας τὰς θεωρίας καὶ ὅλας τὰς κακίας καὶ τὰ συστήματα καὶ τὰ πείσματα—ἔάν δὲν μετατρέψετε ὅλα σας τὰ ὄπλα εἰς εἰρηνικὰ ἐργαλεῖα—ἔάν δὲν παύσητε νὰ σπαταλεῖτε τὸν χρυσόν, δῶρον τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς Του διὰ τὴν εὐτυχίαν σας ἐκχυνόμενον, εἰς πολεμικοὺς προὔπολογισμοὺς διὰ τὸν θάνατον τῶν συνανθρώπων σας καὶ δὲν τὸν σκορπίσετε ὀλόκληρον διὰ νὰ ζοῦν καλὰ ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ—ἔάν δὲν ἐνθρονίσετε μέσα σας τὸν Χριστὸν

1. Γρηγορίου Θεολόγου, ἐν: Migne, ΕΠ, 35, 1133, 1145, 1148, 1140, 1144.

2. Ἐνθ' ἄν. 1133.

3. Μ. Βασιλείου, ἐνθ. ἄν. 29, 376.

καὶ τὴν ἀγάπην Του, τὴν ἀπλότητά Του καὶ τὴν εἰρήνην Του, ἥτις εἶναι Φῶς καὶ Ζωὴ καὶ Χαρὰ—θ' ἀποθάνετε. ἀφοῦ το θέλετε, χωρὶς νὰ ἴδῃτε πλέον φῶς, ζῶν καὶ εἰρήνην εἰς τὴν ἀχάριστον καὶ τυφλὴν καὶ κακόψυχον γῆν σας, τὴν ὁποίαν μετεβάλετε ἀπὸ παραδείσου εἰς ζωντανὴν κόλασιν. Εἶσθε ἐλεύθεροι νὰ ἐκλέξετε—καὶ θὰ ἦσθε ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ἐκλογὴν σας καὶ διὰ τὴν τύχην σας. "Ὅσοι ἀπεμείνατε εἰς τὴν γῆν, ἐπειτα ἀπὸ τὸ ἀπάνθρωπον αὐτὸ καὶ ἀδελφοκτόνον ἀλληλοφάγωμα, ἀγαπηθῆτε—ΕΠΙ ΤΕΛΟΥΣ—ὡς ἀδελφοί, ὡς τέκνα τοῦ Θεοῦ, «σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης»¹. «Πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω»² «καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν»³.

"Ἐθνη καὶ λαοί! Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε! Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν, ἀπαντήσατε! Χριστὸς ἐπὶ γῆς! Ὑψώθητε! Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας! Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους!

«Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ΕΠΙ ΓΗΣ ΕΙΡΗΝΗ, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία»!

Χριστοῦγεννα 1946.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΙΩ. ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Τακτικὸς Καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας
τῶν Ὀρθοπευμάτων ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

1. Ἐφ. 4, 3. 2. 1 Κορ. 16, 14. 3. Φιλ. 4, 9.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΩΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΝ

B

Πρέπει λοιπὸν ἀπέλπιδες καὶ ἄοπλοι νὰ ἀφεθῶμεν μοιρολατρικῶς ξερμαία τοῦ κοινωνικοῦ κλυδωνισμοῦ; "Ὅχι βεβαίως. Εὐτυχῶς, αἱ κοινωνία, παρὰ τὰς ἐπαναστατικὰς ἐκρήξεις, διατρέχουν καὶ μίαν ἄλλην βραδείαν, ἀλλὰ σταθερὰν περιόδον τῆς ἐξελιξεῶς των, ὅπως τὰ οὐράνια σώματα. Βραδύτατα, ἀλλ' ἀσφαλῶς διεπότισαν καὶ διαποτίζουν αἱ χριστιανικαὶ ἀρχαὶ τὴν ἀνθρωπότητα. Οἱ δοῦλοι δὲν ὑπάρχουν πλέον. Αἱ γυναῖκες, τὰς ὁποίας καὶ τὰ προοδευτικώτερα πνεύματα τῆς ἀρχαιότητος, ὡς ὁ Περικλῆς, ἐθεώρουν μειονεκτικὰ ὄντα εἰς τὴν κοινωνίαν, εὔρον ἐντὸς αὐτῆς τὴν θέσιν των. Οἱ δημοκρατικοὶ θεσμοὶ ἔχουν σήμερον παγκόσμιον ἐπιβολὴν καὶ ἀναγνώρισιν. Τὰ δικαιώματα τῆς ἐλευθερίας τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σώματος, τῆς περιουσίας, τῆς ἐργασίας, τοῦ οἰκογενειακοῦ ἀσύλου, τῆς ἀπροσώπου ἀπονομῆς αὐστηρᾶς δικαιοσύνης κλπ. εἶναι πλέον ἱερὰ καὶ ἀπαραβίαστα. Δι' αὐτὰ ἐχρηιάσθη κολοσσιαία ἐργασία χιλιετηρίδων. Ἀλλὰ βασιζονται πλέον εἰς θεμέλια ἀπολύτως ἀσφαλῆ.

Βάσει αὐτῆς, καὶ μόνον αὐτῆς τῆς ὁδοῦ, δύνανται νὰ ἐπιδιωχθοῦν σήμερον μετ' ἀσφα-

λείας αἱ κοινωνικαὶ διεκδικήσεις, διότι ἀπέκτησαν ἤδη τὸ σύνταγμα τῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς μονιμότητος. Τώρα ἔχει ἐπιταχυνθῆ ὁ ρυθμὸς των καὶ βλέπομεν εἰς τὰ εὐνομούμενα κράτη τὴν διαρκῆ ἀμοιβαίαν ἀναγνώρισιν καὶ συναντίληψιν τῶν κοινωνικῶν τάξεων, χωρὶς νὰ παραστῆ ἀνάγκη νὰ πληρωθοῦν τὰ φρέατα ἀνθρωπίνων σαρκῶν. Οὐδαμοῦ, οὐδέποτε, οὐδὲ καὶ εἰς τοὺς φυσικοὺς νόμους εὐρίσκεται ἡ ἀλήθεια πρὸς τὰς ἀκραίας κατευθύνσεις. Τοὺς νόμους τοῦ σύμπαντος, ὅπως τοὺς ἐγνωρίζομεν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Νεῦτωνος καὶ τοῦ Λαπλάς, ἔρχεται σήμερον νὰ ἀντικαταστήσῃ ἡ θεωρία τῆς σχετικότητος. Οὕτω καὶ εἰς τὰς κοινωνίας ἀκραίαι κατευθύνσεις εἶναι πράγματα πιστευόμενα μόνον ὑπὸ ὄνειροπόλων ἢ ὑλιστῶν ἢ ἀμαθῶν. Διὰ τῆς εἰρηνικῆς, μακροτέρας μὲν, ἀλλ' ἀσφαλεστέρας ὁδοῦ ἐπέτευχον σήμερον αἱ κοινωνικαὶ μεταρρυθμίσεις σπουδαιότατα πράγματα. Ὁ ἐργαζόμενος ἔχει σήμερον τὰς ἡλαττωμένας του ἄρας, τὰς ἡμεραργίας του, τὰ φάρμακά του, τὰ νοσοκομεῖά του, τὰς κοινωνικάς του ἀσφαλίσεις, τὸ ἐπίδομα ἀνεργίας του, ἐνίοτε τὴν σύνταξίν του. Ταῦτα πάντα θὰ ἐθεωροῦντο ἐδῶ εἰς τὴν χώραν μας πράγματα ἀδύνατα πρὸ 50 ἐτῶν, ἀκόμη καὶ πρὸ μίαις γενεαῖς. Κατόπιν τῶν κλογισμῶν τῆς ἀνθρωπότητος, ὡς οἱ τῶν μεγάλων πολέμων τῆς γενεᾶς μας, αἱ κοινωνικαὶ μεταρρυθμίσεις κινούνται με γοργότατον ρυθμὸν.

Ταῦτα εἶναι γεγονότα σπουδαιότατα ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματά των καὶ θὰ ἔπρεπε δι' αὐτὸ κάθε μορφή τῆς βίας νὰ τύχῃ ὀριστικῆς καταδίκης. Αἱ ἐργαζόμεναι τάξεις κρατοῦν πλέον σταθερῶς τὴν τύχην των εἰς χεῖρας των καὶ κανεὶς δὲν σκέπτεται οὔτε καὶ δύναται νὰ τοὺς τὴν ἀφαιρέσῃ, πλὴν ἴσως τῶν ἀδεξίων καὶ πολλὰκις κακούργων ἀρχηγῶν των. Ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰδικώτερον ὑπάρχουν τόσα ἄλλα δικαιότερα καὶ συγχρόνως ἐπιτακτικώτερα πράγματα νὰ γίνουιν ἐντὸς τῆς κοινωνίας. Ταῦτα δὲ δὲν θέλουν νὰ τὰ καταλάβουν οἱ πελεκηφόροι ἐκτελεσταὶ τῶν ἀθῶν συνανθρώπων των. Μᾶλλον δὲν τοὺς ἀφήνουν οἱ κακούργοι των ὑπεύθυνοι νὰ τὰ καταλάβουν. Τὰ δὲ πράγματα αὐτὰ εἶναι τὰ ἐξῆς:

Τὸ ἐπίπεδον τῆς ζωῆς εἶναι συνάρτησις τοῦ πλοῦτου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ εἰς κάθε χώραν. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν λ. χ. τὸ ἐπίπεδον τῆς ζωῆς τοῦ ἐργάτου δὲν δύναται νὰ παραβληθῆ μετὰ καμμίαν χώραν τῆς Εὐρώπης, οὔτε καὶ τὴν Ἀγγλίαν, τὴν ὁποίαν ὑπερβαίνει σχεδὸν εἰς τὸ διπλάσιον. Ἐννοῶ βεβαίως τὸν καλὸν ἐργάτην, τὸν σῶφρονα καὶ οἰκονόμον οἰκογενειάρχην, οὐχὶ τὸν μέθυσον καὶ ἄσωτον καὶ τεμπέλην, ὁ ὁποῖος εἶναι συνήθως κομμουνιστῆς κακῆς μορφῆς καὶ νομίζει ὅτι τοῦ πταίει ἡ κοινωνία. Ὁ καλὸς ἐργάτης εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἔχει τὰς ἀνέσεις τῆς ζωῆς του, τὰ μέσα συντηρήσεως καὶ

ἀποκαταστάσεως τῆς οἰκογενείας του, τὸ εὐ-
πρόσωπον σπίτι του, ἀπ' ὅπου δὲν λείπει οὔτε
τὸ λουτρόν του, οὔτε τὸ γραμμόφωνον, οὔτε τὸ
ραδιόφωνον. Ἐχει ἀκόμη καὶ τὸ αὐτοκίνητόν
του, διότι ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα τὰ ἐπιτρέπει
τὸ ἐπίπεδον τῆς ζωῆς. Αὐτὰς τὰς ἀνέσεις δὲν
τὰς ἔχουν βεβαίως παρὰ ἐν μέρει μόνον οἱ ἐρ-
γάται τῆς Εὐρώπης, διότι ἡ Εὐρώπη εἶναι
πτωχή. Ἐδῶ εἰς τὴν πτωχοτάτην Ἑλλάδα μό-
νον αἱ ἀνώταται τάξεις δύνανται νὰ ἔχουν ἀνά-
λογον ἐπίπεδον ζωῆς. Εἰς τοῦτο δὲν πταίει ἡ
ὀργάνωσις τῆς κοινωνίας. Πταίει ἡ πενία τῆς
χώρας μας. Οἱ δημοκόποι τυφλώνουν τὸν κό-
σμον καὶ τὸν κάμνουν νὰ ὄνειρεύεται πολυκα-
τοικίας καὶ ἀστείρευτον εὐτυχίαν, μέλλουσιν
μάλιστα νὰ ἀποκτηθῇ διὰ τῆς τεμπελιάς. Αὐτὰ
εἶναι ἔθνικα ἐγκλήματα, διότι κανὲν κοινωνικὸν
σύστημα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κάμη θαύματα.

Ὁ ἐργάτης, ἐδῶ πάντοτε εἰς τὴν Ἑλλάδα,
ἔχει ἤδη προνόμια καὶ τύχην ἐπίφθονον, πρά-
γματα τὰ ὁποῖα ἀνέτρεψαν ἤδη τὰς οἰκονομικὰς
συνθήκας τῆς πτωχῆς μας χώρας καὶ ἐδημιούρ-
γησαν μεγάλην ἀνισότητα τῶν τάξεων. Τοῦτο
ἀκριβῶς ἀποδεικνύει, ὅτι οὔτε εὐρύτεροι, οὔτε
εὐγενέστεροι εἶναι αἱ ἐπιδιώξεις ἐκείνων ποὺ
ἔφθασαν μέχρι τοῦ αἵματος. Σήμερον ὠρισμέ-
ναι ἐργατικά τάξεις, χρήσιμοι βεβαίως εἰς τὴν
κοινωνίαν, ἀλλὰ κάθε ἄλλο παρὰ ἰθύνουσαι τὸν
πολιτισμὸν τῆς ἀνθρωπότητος (ἅς εἴπωμεν λ. χ.
οἱ ἀρτεργάται) ἔχουν ἀποδοχὰς ὑπερδιπλασίας
καὶ τῶν ἀνωτάτων κρατικῶν ὑπαλλήλων, ὡς
τῶν δικαστικῶν ἢ τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπι-
στημίου. Τοῦτο ἀπὸ ἀπόψεως κοινωνικῆς ἀνελί-
ξεως σημαίνει, ὅτι ὅλοι θὰ προτιμήσουν σὺν τῷ
χρόνῳ νὰ στείλουν τὰ τέκνα των εἰς τὰ ἀρτο-
ποιεῖα καὶ δὲν θὰ ἔχωμεν εἰς τὸ μέλλον δικα-
στήρια ἢ πανεπιστήμια. Αὐτὸ ὀφείλουν νὰ τὸ
σκέπτονται καὶ νὰ τὸ ἀναγνωρίζουν οἱ ἐργατο-
πατέρες. Ὄφειλουν ἀκόμη, ἂν τυχὸν δὲν συμπα-
θοῦν τὰς δύο ἀνωτέρω τάξεις, νὰ σκεφθοῦν τὸν
ἀδελφόν των τὸν γεωργόν, ὁ ὁποῖος παλαίει
ἀκόμη μέσα εἰς μαύρην ἐξαθλίωσιν. Αὐτὸς δὲν
ἔχει οὔτε ἐπτάωρα καὶ ἐξάωρα, οὔτε ταμεῖα,
οὔτε ἐπιδόματα, οὔτε νοσοκομεῖα διὰ νὰ τὸν
ἐξασφαλίσουν ἀπὸ τοῦ μάλλον ἐπιβούλου τῶν
κλιμάτων, ὡς εἶναι τὸ τῆς Ἑλλάδος. Αὐτὸς, ἡ
γυναῖκά του, τὰ παιδιά του, τὰ κτήνη του ἐρ-
γάζονται εἰς τὸ χωράφι καὶ τὸ ἀμπέλι ἀπὸ τὴν
μῖαν ἄκρη τοῦ χρόνου ἕως εἰς τὴν ἄλλην, πει-
νῶντες διαρκῶς, κοιμώμενοι εἰς τὴν ψάθαν καὶ
διαρκῶς βυθισμένοι εἰς τὰ χρέη. Μία κακὴ χρο-
νιά—καὶ εἶναι περισσότερα αἱ κακαὶ ἀπὸ τὰς
καλὰς—ἀρκεῖ νὰ τὸν συντρίψῃ. Ἡ μοῖρά του
εἶναι ἀκόμη ἐκείνη, τὴν ὁποίαν περιγράφει ὁ
πάπυρος τῆς Αἰγύπτου πρὸ τριῶν καὶ ἡμισείας
χιλιάδων ἐτῶν.

Καὶ ἐν τούτοις ὁ χωρικός εἶναι ἐκεῖνος ἀπὸ
τὸν ὁποῖον ἀποζῶμεν ὅλοι καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποῖου
βασίζεται ἡ κάθε κοινωνικὴ ὑπαρξίς. Καὶ εἴμεθα

ὅλοι τέκνα χωρικῶν, ὥστε νὰ γνωρίζωμεν κα-
λῶς τὴν τραγικὴν μας μοῖραν. Εὐρέθησαν ἐλά-
χιστοι ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς πραγματικούς σκλα-
βους τῆς κοινωνίας, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τὴν ἀμάθειαν
καὶ τὴν ἀπελπισίαν των προσεχώρησαν εἰς τὰς
τάξεις τῆς τελευταίας στάσεως. Θὰ ἔπρεπεν
ὅμως οἱ ἀρχηγοὶ τῆς νὰ εἴπουν καθαρά, διὰ νὰ
τὸ μάθῃ ὅλος ὁ κόσμος, κατὰ τί καὶ πῶς θὰ
ἐβελτίωναν τὴν μοῖραν τοῦ Ἑλληνοῦ ἀγρότου,
ἂν ἤθελον ἐπικρατήσῃ. Θὰ ἐμεγάλωναν τὸν
γεωργικὸν κλήρον; Ἀδύνατον, διότι γῆ δὲν
ὑπάρχει διὰ νὰ μᾶς θρέψῃ ὅλους οὔτε τιμάρια
πρὸς διανομήν. Τὴν ἐλαχίστην γεωργικὴν γῆν
ποὺ ἔχομεν τὴν παραχωροῦν φιλαδελφότατα
εἰς τοὺς Βουλγάρους. Θὰ ἠλάττωναν τὰς ὥρας
ἐργασίας τοῦ γεωργοῦ μας; Ἀδύνατον καὶ
αὐτὸ, διότι χρειάζεται ἀτέρμων κόπος καὶ ἰδρῶς
διὰ νὰ ἐκθλίψωμεν ἀπὸ τὴν ξηρὰν πέτραν τῆς
πατρίδος μας τὸν ἐπιούσιον. Θὰ ἔδιδαν ἴσως
ἐπιδόματα δυστυχίας; Ἀλλὰ δὲν γνωρίζομεν
νὰ ἔχουν θησαυροφυλάκιον, καὶ ἂν εἶχον, θὰ
τὸ ἤθελον μόνον διὰ τοὺς ἑαυτοὺς των. Ἀλλὰ
τὰ γνωρίζουν αὐτὰ καλύτερα μας καὶ δι' αὐτὸ
οἱ Ὀπλίται τῆς ὀργανώσεως ἐπλήρωσαν τοὺς
ὀμαδικοὺς τάφους καὶ τὰ βάρσθρα τῆς χώρας
ἐκ τῶν μαρτύρων τούτων τῆς Ἑλληνικῆς γῆς,
ἀφοῦ προηγουμένως τοὺς εἶχαν ρημάξει τε-
χνηέντως διὰ χεῖρὸς τῶν Γερμανῶν.

* * *

Ὅλα αὐτὰ τὰ ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἀνεπτύ-
χθησαν ἐδῶ ἱστορικῶς, ἀλλὰ δύνανται νὰ ἀνα-
πτύχθουν κατὰ χιλίους ἄλλους τρόπους, πρέπει
νὰ γίνουν προσιτὰ εἰς τὸν λαόν, ἂν δὲν θέλω-
μεν νὰ τὸν βλέπωμεν νὰ παρασύρεται διαρκῶς
ἀπὸ τὰ ταξικὰ κηρύγματα. Πρέπει ὁ λαὸς καὶ
ἰδιαίτατα τὰ παιδιά τοῦ λαοῦ, νὰ μορφωθοῦν
ὄχι μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ ταξικοῦ μίσους, ἀλλὰ
μὲ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀλληλεγγύης καὶ τῆς ἀδελ-
φότητος ὅλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων. Πρέπει
νὰ τὰ μάθωμεν, ὅτι ὅλοι εἴμεθα εἰς τὸν κόσμον
αὐτὸν διὰ νὰ βοηθῶμεν ὁ εἰς τὸν ἄλλον καὶ
ὅλοι μαζί τὴν πατρίδα. Μόνον οὕτω θὰ δυνηθῇ
νὰ ἐξασφαλίσῃ μέλλον ἡ Ἑλλάς.

Διὰ νὰ γίνουν ὅλα αὐτὰ, ἀπαιτεῖται ὑγιῆς ὀρ-
γάνωσις τῶν στελεχῶν τῆς κοινωνίας, τὰ ὁ-
ποῖα ἔχουν εἰς χεῖράς των τὴν ἀγωγὴν τοῦ
λαοῦ, συμφῶνως πρὸς τὰς ἀρχὰς, τὰς ὁποίας
ἐξεθέσαμεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς παρουσίας μελέ-
της. Τὰ στελέχη αὐτὰ διὰ τὸν ἀγροτικὸν κό-
σμον τῆς πατρίδος μας εἶναι δύο, ὁ διδάσκαλος
καὶ ὁ ἱερεὺς.

Δυστυχῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔχομεν ἀποκέν-
τρους περιοχὰς μὲ πρωτογόνους συνοικισμοὺς
ὀλίγων οἰκογενειῶν. Ἡ πατρίς μας εἶναι πτωχὴ
καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ὑπὲρ τὰς δυνάμεις τῆς νὰ
συντηρῇ ἐκεῖ καὶ διδάσκαλον καὶ ἱερέα διὰ κά-
θε χωρίον. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι, ὅτι ἀμφότεροι
σύρουν ὀπισθὲν τῶν ἀθλίαν ὑλικὴν ὑπαρξίαν καὶ
πρωτόγονον πνευματικὴν ἀνάπτυξιν. Κάμνουν

καί οἱ δύο τὸν προορισμὸν τῶν τῶσθον κακῶς, ὥστε θὰ ἦτο προτιμότερον νὰ λείπουν ἐντελῶς.

Ἐν τούτοις μᾶς εἶναι ἐπείγουσα ἡ πραγματικὴ χειρουργήσις τῆς κοινωνίας καὶ τῆς νεολαίας, κατὰ τὰς ἀρχὰς αἱ ὁποῖαι ἐξετέθησαν ἀνωτέρω. Ἄλλως θὰ ἐξακολουθοῦν τὰ δύο-τρία «καλογραμμένα βιβλιάρια» καὶ οἱ διάφοροι «καθοδηγητές» νὰ τυφλώνουν καὶ νὰ παραπλανοῦν τὸν λαόν. Ἡ πραγματικὴ καθοδήγησις τῆς κοινωνίας χρειάζεται ἀνθρώπους μὲ ἦθος καὶ μὲ τὸ κατώτατον τουλάχιστον ἄριον μὲρφόσεως, τὸ ὅποιον θὰ ἐπέτρεπε καλὰς ἐλπίδας. Πρέπει οἱ ἄνθρωποι οὗτοι νὰ διδαχθοῦν, νὰ αἰσθάνθωσιν πρῶτον, διὰ νὰ δυνηθοῦν ὕστερον νὰ γίνωσιν οἱ ἀπόστολοι τῶν ἰδεῶν ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην καὶ σφυρηλατοῦν τὴν εἰρήνην καὶ τὴν εὐμερίαν τῶν λαῶν μακρὰν ἀπὸ ἐπαναστάσεις καὶ θηριωδίας.

Διὰ τὸν προορισμὸν τοῦ διδασκάλου ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς νομίζω ὅτι πᾶσα ἐπεξήγησις εἶναι περιττή. Ἄλλὰ καὶ ὁ κληρικός ἔχει ἐντὸς τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας θέσιν ἐξαιρετικὴν καὶ ἱστορίαν μὲ σπανίας πέργαμνας. Ἡ διδασκαλία τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ὀφείλει μὲγά μέρος τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς εἰς τὸ ράσον. Ἡ διατήρησις τοῦ ἀθανάτου πνεύματος τῆς Ἀρχαιότητος ὁμοίως. Οὐδεμία ἄλλη Ἐκκλησία θὰ δυνηθῆ νὰ παρατάξῃ εἰς τὸ ἔθνος τῆς ἡρώας τοῦ πνεύματος ὡς τοὺς Ἀθανασίους, τοὺς Συνεσίους, τοὺς Βασιλείους, τοὺς Γρηγορίου, τοὺς Χρυσοστόμους, τοὺς Φατίους καὶ ἡρώας τῆς φυλῆς ὡς τοὺς Γρηγορίου, τοὺς Παπαφλέσσας, τοὺς Διάκους, τοὺς Χρυσοστόμους. Ἡ φυλὴ μας, ἀφ' ἑτέρου, ἔχει ἀκόμη στερρῶς τοῦ θρησκευτικοῦ τῆς αἰσθηματος, ὥστε νὰ ὑφίσταται βαθεῖαν τὴν ἐπίδρασιν τῶν πνευματικῶν τῆς πομπῆς.

Διὰ νὰ ἐφοδιάσωμεν τοὺς δύο τούτους κοινωνικοὺς παράγοντας μὲ τὴν ἐμπρέπουσαν μὲρφωσιν, ὑπάρχει εἰς τρόπον: Νὰ δώσωμεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐπαρχίαν ἕν μόνον πρόσωπον συνδυάζον ἀμφοτέρους τὰς ιδιότητας, τὸν *ιεροδιδάσκαλον*. Ἄν τοῦτο συναίβαινε, τότε ὁ κάθε ἱεροδιδάσκαλος μὲ τὸν μισθὸν τοῦ διδασκάλου καὶ τὰς λοιπὰς ἀποδοχὰς τοῦ ἱερέως θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐξασφαλισθῇ ὑπαρξίν ἀρκούντως ἀνθρωπίνην, ὥστε νὰ τοῦ δώσῃ τὸ θάρρος ὅπως ὑποβλήθῃ εἰς τὴν δαπάνην καὶ τὸν κόπον νὰ ἀποκτήσῃ τὰ ἀπαραίτητα πνευματικὰ προσόντα: Ἄντι τῆς στοιχειώδους μὲρφόσεως τοῦ σημερινοῦ δημοδιδασκάλου καὶ τῆς ἀνυπάρκτου προπαιδείας τοῦ ἱερέως, θὰ ἦτο δυνατόν διὰ κατάλληλου συνδυασμοῦ τῆς Φιλοσοφικῆς καὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς νὰ τυγχάνῃ ὁ ἱεροδιδάσκαλος τριετοῦς μὲρφόσεως, ἥτις θὰ τὸν κατῆρτιζεν ὅπως περίπου κατάρτιζονται καὶ οἱ καθηγηταὶ τῆς Μέσης ἐκπαιδεύσεως. Τὸ Ἑλληνικὸν χωρίον θὰ ἀπέκτα οὕτω εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον τὸν ἐμπρέποντα πνευματικὸν ἀρχηγόν, ὅστις ἀποτελεῖ καὶ θὰ ἀποτελῇ τὴν κεφαλὴν

καὶ τὴν αὐθεντίαν τῆς Ἑλληνικῆς ὑπαίθρου. Πόσον θὰ ὠφελεῖτο ἐκ τούτου καὶ ἡ παιδεία μας καὶ ἡ ἐκκλησία μας θεωρῶ περιττὸν νὰ ὑπογραμμισθῇ ἰδιαιτέρως.

Τὸ φαινόμενον τῶν ἀγραμμάτων καὶ ἀγροίκων ἱερέων, τοὺς ὁποίους καθιστᾷ ἀκόμη τραχυτέρους ἢ χειρωνακτικὴ ἐργασία ἢ ἄλλαι ἀκόμη χειρότεροι ἀπασχολήσεις, ἤθελεν ἐκλείψαι πλέον. Πόσον θὰ γόητρον καὶ σέβας θέλει ἐμπνεύσῃ ὁ μὲρφομένως καὶ ἀξιοπρεπῆς ἱερεὺς εἰς τὸ πσίμνιον του, δύναται ὁ καθεὶς εὐκόλως νὰ ἀναλογισθῇ. Ἡ πίστις καὶ τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα ἤθελον ὠφελῆθῃ ἀνυπολογιστως.

Ταυτοχρόνως ἤθελεν ἐξαφανισθῇ καὶ ἡ τυπικὴ μορφή τοῦ σημερινοῦ δασκάλου, τοῦ ἀγραμμάτου καὶ προκλητικῶ νεανίσκου, ὁ ὁποῖος βοηθούμενος ἐνίοτε καὶ ἀπὸ τὴν ὁμοτέχνην συμβίαν του ἐπιτελεῖ ἔργον τίποτε ὀλιγώτερον ἀπὸ ἔθνοφθόρον. Μὲρφωσιν δὲν δύναται νὰ δώσῃ εἰς τὰ τέκνα τοῦ λαοῦ οὔτε καὶ νὰ τοὺς ἐμπνεύσῃ κανὲν ἀνώτερον ἰδανικόν, διότι δὲν δύναται κανεὶς νὰ μεταδώσῃ ὅ,τι δὲν ἔχει. Ἄντι τούτου ἐζήσαμεν τὸ θλιβερόν φαινόμενον, νὰ γίνεταί ὁ δάσκαλος ἀπόστολος τῶν ἰδεῶν, τὰς ὁποίας ἐδιδάχθη ἐντὸς μιᾶς ἐβδομάδος, ἔστω καὶ ἐνός μηνός, ἀπὸ τὸν καθοδηγητὴν του καὶ ἀπὸ τὰ ἐντυπα τῆς αὐτῆς φήμας. Ἀλλοίμονον ἀπὸ τὸν δάσκαλον, ἂν δὲν τὸν ποτίσωμεν τὴν πραγματικὴν μὲρφωσιν, ἢ ὅποια θὰ τοῦ ἐξασφαλίσῃ ἰδίαν κρίσιν καὶ πνεῦμα βασιζόμενον ὅχι εἰς τὰ ἔτοιμα, ἀλλὰ κατὰ τὸ δυνατόν εἰς τὴν ἰδίαν ἔρευναν. Μὲ τὴν ἀναπηρίαν τῶν σημερινῶν τοῦ σπουδῶν δὲν θὰ καταστῇ βεβαίως δυνατόν ποτε νὰ καταλάβῃ, ὅτι αἱ ὑγιεῖς ἰδέαι καὶ γενικῶς αἱ βασικαὶ γραμμαὶ ἐξελιξέως ἀναπτύσσονται βραδέως εἰς τὰς κοινωνίας, ἀλλὰ δι' αὐτὸ εἶναι καὶ στερεαί, ὅπως συμβαίνει εἰς τὰ αἰώνωβια δένδρα. Ὁμαδικὰ κοινωνικὰ φαινόμενα, ὅπως αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἐπέερωτὸ νὰ ἐπίδωμεν κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη, δὲν λέγονται ἐξελιξέως, ἀλλὰ παρακρούσεις εἰς τὰς κοινωνίας. Μόνον ἢ κουφοξυλιὰ ἀνδρουταὶ εἰς δύο-τρία ἔτη, καὶ τὸ ὄνομά τῆς διαδηλοῖ τὰς ιδιότητάς τῆς. Διὰ τὴν ὁμαδικὴν διανοητικὴν στρέβλωσιν, ἢ ὅποια δυστυχῶς ἐνέσκηψεν ἐσχάτως εἰς ποσοστὸν θλιβερόν μεταξὺ τοῦ ὑψίστου κοινωνικῆς σημασίας κλάδου τῶν διδασκάλων, δὲν πταῖουν αὐτὰ ταῦτα τὰ ἀπολωλὸτα πρόβατα τῆς παιδείας μας. Οἱ ποιμένες τῶν εἰναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι πρὸ πολλοῦ ἀπεμακρύνθησαν τοῦ πατροπαράδοτου Ἐθνικοῦ δρόμου τῆς Ἑλλάδος. Αὐτοὶ πρέπει καὶ τώρα νὰ ἀνανήψουν καὶ τὸ ὄργανωμένον Κράτος νὰ εὐδοκῆσῃ ἐπὶ τέλος νὰ φροντίσῃ περὶ τούτου. Θέτω ὑπὸ τὴν κρίσιν τῶν ἀρμοδιωτέρων ἐμοῦ τὸν προτεινόμενον θεσμόν τοῦ ἱεροδιδασκάλου. Φρονῶ, ὅτι, καλῶς ἐφαρμοζόμενος, θὰ ἀποβῇ σωτήριος εἰς τὴν κοινωνίαν μας. Φρονῶ ὅτι καὶ ἡ ἰδία θὰ τὸν δεχθῇ μὲ ἀνοιχτὰς ἀγκάλας. Διότι ἐδεινοπάθησε πολὺ ἢ

φυλή μας και τώρα θα τῆς εἶναι εὐκολώτερον νὰ ἀντιληφθῆ τὸ πραγματικόν της συμφέρον, τὸ καλύπτον ὅλας τὰς ἀνάγκας και τὸ ἐγκολπούμενον τὰ δίκαια ὄλων τῶν τάξεων τῆς φύσει φιλέργου, εὐσεβοῦς, ἀλτρουϊστικῆς, ἀλλὰ και φύσει εὐεξάπτου και εὐκόλως παρασυρομένης Ἑλληνικῆς κοινωνίας.

Ἀθῆναι, Μάρτιος 1945.

ΣΠ. ΜΑΡΙΝΑΤΟΣ

Τακτικὸς Καθηγητῆς τῆς Ἀρχαιολογίας
ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἀκόμη δὲν μας ἐνόησαν.

Οἱ «Ἐκκλησιαστικοὶ Καιροὶ» τοῦ Λονδίνου (*Church Times*), γράφοντες περὶ τῆς, εἰσηγήσει τοῦ βρετανοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἀποικιῶν, ἄρσεως τῶν κατὰ τῶν Κυπρίων ἱεραρχῶν και ἐπιλέκτων Κυπρίων πολιτῶν γνωστῶν ἀνελευθέρων μέτρων τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως, ἐκφράζουν τὴν ἱκανοποίησίν των, προσθέτουν δὲ και τὸ ἐξῆς παραινενικὸν σχόλιον:

«Οἱ δοθόδοξοι ἱεράρχαι τῆς Κύπρου κατέχουν φυσικὴν ἠγετικήν θέσιν μεταξὺ τοῦ λαοῦ των. Οἱ καλλίτεροι ὅμως φίλοι των ἐλπίζουν ὅτι, ἐν τῷ μέλλοντι, οἱ κύριοι ἐκκλησιαστικοὶ ἡγέται θὰ ἀπέχουν ἀπὸ τοῦ νὰ χορηγοῦσιν τὴν ἐπιρροήν τῆς ποιμαντορικῆς των ἰδιότητος πρὸς ἕξαρσιν τῶν αἰσθημάτων τοῦ λαοῦ εἰς ζητήματα ἄσχετα πρὸς ἐκκλησιαστικὰς ἢ χριστιανικὰς ἀρχάς».

Οἱ καλοὶ λονδίνειοι «Ἐκκλησιαστικοὶ Καιροὶ» εὐρίσκονται μακρὰν τῆς ἑλληνορθοδόξου πραγματικότητος, τὴν ὁποίαν ἐλέγχονται μὴ ἐνοήσαντες ἢ μὴ θέλοντες νὰ ἐνοήσουν και οἱ ἄγγλοι πολιτικοί. Ἄν ἔπρεπε νὰ ἀκολουθήσουν τὰς συμβουλὰς τοῦ ἐγκρίτου ἀγγλικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φέλλου οἱ Ἕλληνες δοθόδοξοι ἐκκλησιαστικοὶ ἡγέται, θὰ ἔπρεπε μετὰ τὴν κατάλυσιν μὲν τοῦ βυζαντινοῦ κράτους νὰ ἀφήσουν ἐπὶ αἰῶνας εἰς τὸ ἔλεος τοῦ κατακτητοῦ ἀσυγκίνητοι τὴν ἐθνικὴν ὑπόστασιν και τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ποιμνίου των, ἀφ' οἴτου δὲ τὴν τουρκικὴν τυραννίαν διεδέχθη ἢ ἀγγλικὴ δεσποτεία ἐν Κύπρῳ, οἱ ἐκκλησιαστικοὶ τῆς ἑλληνικῆς νήσου ταγοὶ νὰ ἀνέχωνται τὸν ὑπὸ τῶν ἄγγλων διοικητῶν της στραγγαλισμὸν τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ ὀρθοδόξου κυπριακοῦ λαοῦ μέχρι τῆς εἰς τοὺς κυπρίους ἑλληνοπαιδας διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῆς Ἱστορίας ὑπὸ τούρκων διδασκάλων! Οἱ ἄγγλοι πολιτικοὶ και ἐκκλησιαστικοὶ ἀνάγκη νὰ ἐνοήσουν ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ὀρθόδοξος Ἱεραρχία εἶνε ἐν τῷ ἅμα και «Ἐθναρχία»: ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, μετὰ τὴν Ἀλωσιν και καθ' ὄλον τὸν ἐπὶ τέσσαρας ὄλους αἰῶνας ἐπικαθήσαντα ἐπὶ τοῦ τραχήλου τοῦ ὀρθοδόξου βυζαντινοῦ ἑλληνισμοῦ τουρκικὸν ζυγόν, ἦτο και εἶνε και «Ἐθναρχία», ὡς τοιοῦτος δ' ἀνεγνωρίζετο κατὰ τὸν ἐπισημότερον τρόπον και ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κατακτητοῦ και ἐν τῇ ἑλληνικῇ δὲ Κύπρῳ ἡ Ἱεραρχία τῆς αὐτοκεφάλου ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας της εἶνε γνησία «Ἐθναρχία» ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Ἀρχιεπισκό-

που Κύπρου, ἀναφαίρετον δικαίωμα και μόνιμον μέλημα ἔχουσα πρὸς τῇ θρησκευτικῇ, και τὴν διατήρησιν τῆς ἐθνικῆς ἐπιστάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ὀρθοδόξου ποιμνίου της. Καὶ εἶνε εἰς ἄκρον λυπηρὸν ὅτι μετὰ τόσον μακροχρόνιον κατοχὴν δὲν κατάρθωσαν οἱ ἄγγλοι νὰ ἀντιληφθοῦν τὴν ἱστορίαν και τὴν ψυχὴν ἐνὸς εὐγενοῦς λαοῦ, τὸν ὅποιον ἐν τούτοις ἀεῖσιν νὰ κυβερνοῦν ὡς ὑπόδουλον.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Διὰ Συνοδικῆς Ἐγκυκλίου (ὑπ' ἀριθ. 483) παρακαλοῦνται οἱ Σεβ. Ἱεράρχαι ὅπως συστήσωσιν εἰς τὸν ὑπ' αὐτοὺς ἱερὸν Κλήρον και τὸ Χριστεπώνυμον τῶν ἐπαρχιῶν πλήρωμα τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Χιλιασμός και χριστιανικὰ δόγματα» ἔργον τοῦ ἐν Πάτραις δημοδιδασκάλου Ἀναστασίου Β. Ἀντωνοπούλου, ὅπερ μετ' εἰσηγήσιν τοῦ ἐκ τῶν συνοδικῶν συνέδρων Σεβ. Μητροπολίτου Νικοπόλεως και Πρεβέζης κ. Ἀνδρέου ἢ Ἱερά Σύνοδος ἔκρινεν ὡς χρησιμώτατον διὰ τὴν κατὰ τῶν χριστομάχων χιλιαστῶν ἀντίρρῃσιν καὶ ψυχαφελέστατον.

— Δι' ἐτέρας Ἐγκυκλίου (ὑπ' ἀριθ. 484) πρὸς τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας τῆς Βορείου Ἑλλάδος ἢ Ἱερά Σύνοδος ἀνεκοίνωσεν ἀπόφασιν αὐτῆς, καθ' ἣν, προκειμένου περὶ ζητημάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, τὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν περιφερειῶν τῶν ὑπαγομένων εἰς ἐτέρας ἱεράς Μητροπόλεις δέον νὰ ἔχῃσιν τὰ λοιπὰ λαϊκὰ μέλη, τὰ ἀπαρτίζοντα τὰ κατὰ τόπους Συμβούλια τοῦ Ἑλλ. Ἐρ. Σταυροῦ, και οὐχὶ ὁ Ἀρχιερεὺς, διὰ τὴν κανονικὴν τάξιν.

— Δι' ἄλλης Ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (ὑπ' ἀριθ. 485) ἀνεκοινώθη ὅτι ἡ Ἱερά Σύνοδος, ἔχουσα ὑπ' ὄψει ὅτι τινὲς τῶν ἱερῶν ἀναγινώσκουσι τὴν ἱερὰν ἀκολουθίαν τῶν κεκοιμημένων εἰς τοὺς καταδικαζομένους εἰς θάνατον ὑπὸ τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων πρὸ τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν, και δὴ ὅταν πρὸς ταύτην ἔγῃσιν, ἔγνω, ὅπως παρακαλέσῃ τοὺς Σεβ. Ἀρχιερεῖς, ἵνα συστήσωσιν εἰς τὸν ὑπ' αὐτοὺς Κλήρον, ἵνα, ἐπειδὴ ἡ πράξις αὕτη ἀντίκειται πρὸς αὐτὸ τὸδοτὸ χριστιανικὸν αἶσθημα τῆς ἀγάπης, συνάμα δὲ ἐμφανίζει στυγνὴν σκληρότητα και ἀπανθρωπίαν εἰς στιγμάς, καθ' ὅς ἔδει ἢ ἐκ τῆς χριστιανικῆς πίστεως και ἀγάπης παρηγορία νὰ ἐκκέηται πλουσίως πρὸς αὐτοὺς, ἀποφεύγῃσιν τοῦ λοιποῦ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἀνάγνωσιν τῆς ἀκολουθίας τῶν κεκοιμημένων, ἥτις δέον νὰ τελεῖται μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν».

— Δι' ἐτέρας συνοδικῆς Ἐγκυκλίου (ἀρθ. 486) οἱ Σεβ. Ἱεράρχαι παρακαλοῦνται ὅπως συστήσωσιν και διαδώσωσιν τὸ ἄρτι ὑπὸ τοῦ αἰθ. ἐφημερίου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς κ. Ἀγγέλου Νησιώτου ἐκδοθὲν βιβλίον «Ὁ Χιλιασμός και αἱ πλάναι αὐτοῦ», «εἰς δ' εὐμεθέδως και πειστικῶς ἀναιροῦνται πᾶσαι αἱ πλάναι τῆς ψυχοφθόρου λύμης τῆς λεγομένης «Χιλιασμός» ἢ «Σπουδασταίων Γραφῶν» ἢ «Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά», λαμβανόμενης ὑπ' ὄψιν τῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐντάσεως τῆς προσηλυτιστικῆς τῶν Χιλιαστῶν δράσεως δι' εὐδῶν βιβλίων, δι' ὧν οὐ μόνον διαστρέφουσι τὰς χριστιανικὰς ἀληθείας, ἀλλὰ και αὐτοῦ τοῦ ἔθνους διὰ τῶν διδασκαλιῶν των ἀποβαίνουσιν ἐχθροί.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Τὴν 1ην Δεκεμβρίου, ἐπὶ τῇ ἐπετειῇ ὀνομαστικῇ εορτῇ τῆς Α. Μακαριότητος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐτελέσθη ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναφ λειτουργία, ἰερουργούντος τοῦ Θεοφιλεστάτου Βοηθοῦ Ἐπισκόπου Ταλαντίου κ. Βασίλειου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας προσήλθον εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν οἱ Σεβασμιώτατοι Συνοδικοὶ Ἀρχιερεῖς, οἱ παρεπιδημοῦτες Σεβ. Μητροπολίται, ἅπαντες οἱ Κλη-

ρικοί της 'Αρχιεπισκοπής, πλήθος κόσμου και πολλοί επίσημοι, οΐτινες και ένεγράφησαν εις τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀνοίγειν βιβλίον συγχαρητηρίων.

— Τὴν πρωΐαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἡ Α. Μακαριότης ἀνελοῦσα εἰς Πεντέλην ἐτέλεσε τὴν θείαν μυσταγωγίαν ἐν τῷ ἱ. ναφ τῆς Μονῆς.

— Ἐπὶ τοῖς ὀνομαστηρίοις τῆς Α. Μ. τοῦ 'Αρχιεπισκόπου ἀπηυθύνθησαν πρὸς Αὐτὸν τὰ ἀκόλουθα εὐχετήρια τηλεγραφήματα :

Μακαριώτατον 'Αρχιεπίσκοπον Δαμασκηνόν, 'Αθήνας
Φιλῆμαι ἀγίω καταπαζόμενοι 'Υμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα εορτῇ ὀνόματος Αὐτῆς εὐχόμεθα δλοπύχως ὑγιαίν, μακροήμερυσιν, ἐνίσχυσιν ἄνωθεν τετιμημένη πρωθιεραρχικῇ διακονίᾳ Αὐτῆς.
 ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΜΑΣΙΜΟΣ

'Επετεῖω ὀνομαστηρίων 'Υμετέρας Μακαριότητος συγχαίρομεν ἀδελφικῶς εὐχόμενοι πᾶν καταθύμιον.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ

'Εγκάρδια ἀδελφικὰ συγχαρητήρια ἐπ' ὀνομαστηρίοις.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Σεπτῇ εορτῇ 'Υμετέρας Μακαριότητος εὐχομαι Αὐτῇ μετὰ πάσης ἀδελφότητος μακρότητα βίου ἀλβίου πρὸς δόξαν 'Εκκλησίας.

ΣΙΝΑΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ

— Τὴν 2 μεσοῦντος ἐπεσκέφθη τὴν Α. Μ. τὸν 'Αρχιεπίσκοπον εἰς τὴν ἐν Ψυχικῷ κατοικίαν Αὐτῆς ὁ Στρατάρχης Μοντγκόμερυ, ὅστις παρέμεινε παρ' Αὐτῷ πλέον τῆς ὥρας.

— Τὴν ἐπομένην (3) ἡ Α. Μ. παρέστη εἰς τὴν γενομένην ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ πρὸς τιμὴν τοῦ Στρατάρχου τελετὴν, καθ' ἣν οὗτος ἀνεκρῦχθη ὑπὸ τῆς Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς ἐπίτιμος διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου.

— Τὴν 5 μ.μ. αὐθιμερὸν ἡ Α. Μ. προήδρευσε ἐν τῇ 'Αρχιεπισκοπῇ τῆς τακτικῆς συνεδρίας τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ ΟΔΕΠ.

— Πρὸς εὐχεστεράν παρακολούθησιν τῶν ἐν 'Αθήναις καὶ Πειραιεὶ κυκλοφορούντων ἢ διερχομένων κληρικῶν ἡ Ἱερά 'Αρχιεπισκοπὴ ἀνέθεσε εἰς ὠρισμένους κληρικούς καὶ λαϊκούς τὸ ἔργον τοῦτο καὶ ἐξουσιοδότησεν αὐτοὺς ὅπως προβαίνουσιν εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς ταυτότητος παντὸς κληρικοῦ.

Πρὸς τοῦτο ἐνετάλησαν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1862 καὶ ἀπὸ 2/12/46 'Εγκυκλίου τῆς 'Ι. 'Αρχιεπισκοπῆς ἅπαντες οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ μοναχοὶ καὶ μοναχαὶ ὅπως μέχρι τῆς 15 Δεκεμβρίου ἐ. ἔ. σπεύσωσι νὰ θεωρήσωσι τὰς ταυτότητάς των, διότι ἐφεξῆς οἱ στερούμενοι ταυτότητος θὰ ἀπελαμβάνονται εἰς τὰς παρτίδας των.

— Ἡ συστηματικὴ καὶ εὐχερῆς ἐποπτεία τῶν ἱερῶν ναῶν ἐπέβαλλεν ἀπὸ πολλοῦ τὴν διαίρεσιν τῆς 'Ι. 'Αρχιεπισκοπῆς εἰς 25 τομεῖς καὶ τὸν διορισμὸν ἀναλόγου ἀριθμοῦ ἐποπτῶν. Εἰς τοὺς ἐπόπτας τούτους ἐδόθησαν λεπτομερεῖς γραπτὰ ὁδηγία περὶ τοῦ ἔργου των, καθὼς καὶ διοριστήρια ἔγγραφα. Ἐκαστὸς ἐπόπτης ἀνά τρίμηνον ὑποβάλλει ἔκθεσιν περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ναῶν τοῦ τομεῖος του καὶ γενικῶς ἀπολογισμὸν τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης ἐργασίας.

— Τὴν 9 Ἰσταμένου μηνὸς ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ταλαντίου κ. Βασιλείος, καλέσας τοὺς διακόνους τῆς Ἱερᾶς 'Αρχιεπισκοπῆς, ἀπηύθυνε πρὸς αὐτοὺς συστάσεις καὶ συμβουλὰς ἀφορώσας εἰς τὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀναστροφὴν αὐτῶν καὶ τὴν ἐπιμελῆ ἐπιτέλεσιν τοῦ ἱεροῦ αὐτῶν ἔργου. Τὴν δὲ ἐπομένην, 10 τρέχοντος, προσκαλέσας τοὺς αἰδ. ιερεῖς, ἐν ὁμίᾳ πρὸς αὐτοὺς ἀνεκοίνωσε τὴν προσεχῆ ἐναρξιν εἰδικῶν συγκεντρώσεων, αἵτινες θὰ γίνωνται κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον ἐκάστου μηνὸς καὶ καθ' ἃς θὰ συζητῶνται θέματα ἀφορῶντα εἰς τὸ κηρυκτικόν, τὸ κατηχητικόν, τὸ ἀγιαστικόν καὶ τὸ λατρευτικόν ἔργον τοῦ ἱερέως.

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Ι

Μητρόπολις Πατρῶν.

Μετὰ πλείστης μεγαλοπρεπειᾶς ἐτελέσθη ἡ ἑτησία εορτὴ καὶ λιτάνευσις μετὰ τῆς εἰκόνης τοῦ Πολιούχου τῆς πόλεως Πατρῶν, Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου. Ταύ-

την ἐλάμπρυνον, κληθέντες πρὸς τοῦτο, οἱ Σεβ. Μητροπολίται Ἀττικῆς, Ἠλείας καὶ Μεσσηνίας. Τῆς λιτανείας μετέσχον, ἐπίτηδες ἐλθόντες, τὸ Διαδοχικὸν ζεύγος, οἱ Ὑπουργοὶ Ἐθνικῆς Οἰκονομίας κ. Μιχαλακόπουλος καὶ Ἐφοδισμοῦ κ. Καντζίας, ἠκολούθησαν δ' αὐτὴν καὶ αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως, τὰ σωματεία καὶ δεκάδες χιλιάδων χριστιανῶν, ἐν ἀφαντάστῳ ἐνθουσιασμῷ καὶ πραγματικῇ εὐλαβείᾳ. Ἡ λιτανεὶα διήλθε διὰ τῶν κεντρικωτέρων ὁδῶν τῆς πόλεως, ἐν τῇ κεντρικῇ δὲ πλατεῖᾳ ἀνεπέμφθη δέησις ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ συμπαντος κόσμου καὶ τῆς σωτηρίας τῆς φιλάτης ἡμῶν πατρίδος, κατ' αὐτὴν δὲ ὠμίλησεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πατρῶν κ. Θεόκλητος.

Τὴν ἐπομένην, Κυριακῇ, καὶ οἱ τέσσαρες Ἀρχιερεῖς ἐλειτούργησαν καὶ ὠμίλησαν εἰς τοὺς κεντρικωτέρους ναοὺς τῆς πόλεως, τοῦθ' ἔπερ διὰ πρῶτην φορὰν εἰς τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν ἐγένετο, ἀφῆκαν δὲ τὰς ὥραιότερας τῶν ἐντυπώσεων.

— Προνοία τοῦ Σεβ. Πατρῶν, διενεργεῖται ἀπαξ τῆς εβδομάδος καὶ ἐκ περιτροπῆς λειτουργία καὶ κήρυγμα εἰς τὰς δύο φυλακὰς τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ἱεροκηρύκων καὶ τοῦ Πρωτοσυγγέλλου τῆς Μητροπόλεως Ἀρχιμ. Εὐσταθίου, Παπαγιάννη, Βενετοπούλου, Διαρομάτη καὶ Γερβασιῶν Παρασκευοπούλου. Οἱ αὗτοι κηρύττουν καὶ διδάσκουν εἰς τὰς φυλακὰς τῶν ἀνηλίκων παιδῶν, Τριάντειον Σχολὴν καὶ Ὀρφανοτροφεῖα τῆς πόλεως. Ἐπίσης μερίμνη τῆς Μητροπόλεως λειτουργοῦν ἐν αὐτῇ τέσσαρα ἀνώτερα Κατηχητικὰ σχολεῖα, ἔνδεκα μέσα καὶ εἰκοσι ἕξ κατώτερα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτῶντων εἰς αὐτὰ ὑπερβαίνει τὰς 5 χιλ. μαθητῶν.

— Μερίμνη τῆς Μητροπόλεως Πατρῶν διενεμήθησαν διάφορα εἶδη πρὸ πολλοῦ εἰς ἅπαντα τὸν Ἱ. Κλήρον καὶ ἐφημερίους τῆς Μητροπόλεως.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΠΟΛΕΩΣ

Ἐκ ΚΠόλεως ἠγγέλθη τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ (9) ἡ πρὸς Κύριον ἐκδημία τοῦ ἐκ τῶν προκρίτων Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας ΚΠόλεως Μητροπολίτου Φιλαδελφείας.

Δωδεκανήσος

Ἡ Α. Σ. ὁ Πατριαρχικὸς Ἐξάρχος Δωδεκανήσου Μητροπολίτης Ἐδέσεως κ. Παντελεῖμων δι' ἄρθρον ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἐξαρχίας Δωδεκανήσου «Ἐκκλησιαστικῆ Φωνῆ» συνέστησεν εἰς τοὺς ροδίους νὰ καθιερώσωσι τακτικὸν εἰδικὸν ἀνδρημον εορτασμὸν τῆς μνήμης τοῦ ἐν Ρόδῳ τῇ 14 Νοεμβρίου 1800 ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως μαρτυρησάντος νεομάρτυρος Κωνσταντίνου τοῦ Ὑδραίου.

— Δι' Ἐγκυκλίου αὐτοῦ πρὸς τὸν ἱερὸν Κλήρον καὶ τοὺς εὐσεβεῖς ἐνορίτας τῶν ἐν Δωδεκανήσῳ ἱερῶν Μητροπόλεων ὁ Σεβ. Ἐξάρχος εἰσηγήθη τὴν ὀργάνωσιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Κοινωνικῆς Προνοίας διὰ συστάσεως ἐν ἐκάστῳ ναφ τῶν πόλεων καὶ κομπολόγων Ἐνοριακοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου, ἐνισχυομένου δι' ἐλευθέρων δωρεῶν καὶ συνδρομῶν τῶν ἐχόντων καὶ διὰ προσφορῶν εἰς τὸν δίσκον τῶν πτωχῶν ἐντός τῶν ναῶν κατὰ τὰς θείας ἱεουργίας καὶ τὰς λοιπὰς τελετάς.

— Ἡ Α. Σ. ὁ Πατριαρχικὸς Ἐξάρχος εἰς τὸν μετὰ τοῦ Συμβουλίου τῆς ἐν Ρόδῳ τουρκικῆς κοινότητος ἐπισκεφθέντα αὐτὸν Μουφτὴν Ρόδου παρέσχε διαβεβαιώσεις περὶ τῶν ἐναντι τῆς τουρκικῆς ἐν Δωδεκανήσῳ μειονότητος φιλικῶν αἰσθημάτων τῆς ὁμογενείας, ἥτις διὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ λοιπῶν αὐτῆς ἐν Δωδεκανήσῳ ἀρχῶν θὰ παρέχη πᾶσαν δυνατὴν προστασίαν καὶ ὑποστήριξιν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Φθίνοντος τοῦ παρ. μηνὸς ἀφίκετο εἰς Κάϊρον ἐξ Ἱεροσολύμων ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λένινγκραδ καὶ Νόβγοροδ κ. Γρηγόριος μετὰ συνοδείας ἐκ ρώσων κληρικῶν, ἐκεῖθεν δὲ κατήλθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἔνθα προσήλθεν εἰς ἐπίσκεψιν τῆς Α. Θ. Μ. τοῦ Πατριάρχου κ. Χριστοφόρου. Τὴν Α. Σ. ἡ Α. Θ. Μ. περιστοιχιζομένη καὶ ὑπὸ τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων ἐδεξιῶθη ἐν τῇ μεγάλῃ

αιθούση τῶν τελετῶν, τῇ δ' ἐπιούσῃ παρέθεσεν εἰς τὸν ρῶσον ἱεράρχην καὶ τὴν συνοδείαν του γεῦμα, οὗτινος μετέσχον καὶ οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρεπιδημούντες Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ἀναγινώσκουμεν ἐν τῇ «Νέα Σιών» Ἱεροσολύμων ὅτι μεσοῦντος τοῦ Μαΐου 1945 ἀφίκετο εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Α. Θ. Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Τιμοθέου ὁ νέος Πατριάρχης Ρωσίας Μακαριώτατος κ. Ἀλέξιος. Εἰδικὴ πατριαρχικὴ ἀντιπροσωπεία ὑπήντησε τὴν Α. Θ. Μ. εἰς τὸ χωρίον Ἀμπούγος παρὰ τὴν Ἐμμαούς, πολυμελὲς δ' ἄλλη ἀντιπροσωπεία ἐδεξιώθη αὐτὴν εἰς τὴν Πύλιν Δαυὶδ. Πομπὴ ὑπὸ κωδωνοκρούσας ἐξεκίνησε πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον, εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ὁποίων ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ἔχων παρὰ τὸ πλευρὸν τὴν Α. Υ. τὸν Πρίγκηπα Πέτρον καὶ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Εἰρήνην καὶ ἀρχιερεῖς τοῦ θρόνου, ὑπέδεχθη μετὰ πλείστης ἐγκαρδιότητος τὸν Πατριάρχην Μόσχας. Πάντες εἶτα ἐν πομπῇ κατήλθον εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, ἔνθα ὁ Πατριάρχης Ρωσίας, ἀφοῦ προσεκύνησε τὸν Πανάγιον Τάφον, ἔστη ἐν μέσῳ τοῦ Καθολικοῦ ἐπὶ ἐξέδρας καὶ ἤκουσε τοῦ Μακαριώτατου Ἱεροσολύμων προσφωνοῦντος αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὥραιας Πύλης, εἰπόντος δέ μετὰξὺ ἄλλων, ὅτι «πρώτην ταύτην φοράν Πατριάρχης πασῶν τῶν Ρωσιῶν ἔρχεται προσκυνητὴς τοῦ Παναγίου Τάφου». Ἀφοῦ δ' ὁ Μακαρ. Ρωσίας ἀπαντῶν παρέστησε μεθ' ὁποίου πνευματικοῦ δέους καὶ εὐλαβείας εἰσήλθεν εἰς τὴν ἱερὰν Γῆν, τὴν καθαγιασθεῖσαν διὰ τῶν ἀχράντων ποδῶν τοῦ Κυρίου καὶ Σωτήρος ἡμῶν, τόπον ἀπείρως προσφιλῆ εἰς τὴν καρδίαν παντὸς χριστιανοῦ, καὶ ἐξέφρασε θερμὰς ἐπὶ τῇ δεξιῶσει εὐχαριστίας, κατ' ἴδιον τυπικὸν διεξήχθη τελετὴ, μεθ' ἣν, ἀφοῦ ἐγένετο προσκύνημα εἰς τὸν Γολγοθᾶν, ἐν πομπῇ οἱ πάντες ἀνήλθον εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἔνθα ὁ ρώσος Πατριάρχης ἐφιλοξενήθη μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ εἰς ἴδια διαμερίσματα καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐν

Ἱεροσολύμοις διαμονῆς, καθ' ἣν ἐπεσκέφη ἅπαντα τὰ ἱερὰ Προσκυνηματα.

Διήμερον μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ρωσίας ἀφίκετο εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν ὁ Μακαρ. Πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Ἀλέξανδρος, ὅστις ὑπήντηθη μετὰ τιμῶν, κατέλυσε δὲ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ἔνθα ἐπεσκέφησαν αὐτὸν οἱ Πατριάρχαι Ἱεροσολύμων καὶ Ρωσίας. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ συντρεῖς οἱ Πατριάρχαι παρίσταντο εἰς ἱεροτελεστίας, ὁ δὲ Μακαρ. Ρωσίας ἐτέλεσε τὴν θείαν ἱερουργίαν ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης μετ' ἐξαιρετικῆς λαμπρότητος ἐν πλήθει λαοῦ. Τῇ δὲ 23 Μαΐου οἱ Πατριάρχαι Ἀντιοχείας καὶ Ρωσίας ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει αὐτῶν ἐξ Ἱεροσολύμων προσεκύνησαν τὸν Πανάγιον Τάφον, τὸν φρικτὸν Γολγοθᾶν καὶ τὰ λοιπὰ ἱερὰ, ἀπήλθον δὲ προπεμπόμενοι μετὰ πλείστων τιμῶν ἐν πομπῇ μέχρι τῆς Πύλης Δαυὶδ, ὅπου ἀντήλλαξαν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν μετὰ τοῦ Μακαρ. Ἱεροσολύμων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΥΠΡΟΥ

Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρα (9) ἡ παρ' ἡμῖν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας παρεπιδημήσασα Κυπριακὴ Ἐθνικὴ Πρεσβεία, ἧς ἡγεῖτο ὁ Τοποτηρητεύων τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου Κύπρου Μητροπολίτης Πάφου Σεβ. κ. Λεόντιος, ἀνεχώρησεν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Λονδίνον, ἵνα ἐπιτύχη παρὰ τῆς κυβερνήσεως τῆς Μεγάλης Βρετανίας τὴν πλήρωσιν τοῦ πόθου τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ ὅπως ἐνωθῇ ἡ νῆσος μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος. Ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει αὐτῆς ἡ Πρεσβεία δι' ἐγγράφου πρὸς τὸν προεδρεύοντα τῆς Κυβερνήσεως κ. Γονατᾶν ὑπέβαλεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὰ σεβάσματα αὐτῆς μετὰ τῆς παρακλήσεως ὅπως διαβιβασθῇ πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν ὁ εὐγνώμων αὐτῆς χαριετισμὸς καὶ αἱ ἐγκάρδιαι εὐχαριστίαι διὰ τὴν τόσον ὁμοθυμῶς ἐκδηλωθεῖσαν ἀλληλεγγύην αὐτοῦ εἰς τὴν ἱερὰν ἀποστολήν τῆς. Ὁ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Πρεσβείας Σεβ. Μητροπολίτης Κηρυνείας κ. Μακάριος παρέμεινεν ἐν Ἀθήναις ὡς σύνδεσμος τῆς Πρεσβείας.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ "ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ," ΤΩΝ ΕΤΩΝ 1945 ΚΑΙ 1946

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΚΒ' [1945]

Ἐπίσημα: Ἀνάθεσις τῆς Ἀντιβασιλείας εἰς τὴν Α. Μ. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Δαμασκηνόν. Τὸ διάγγελμα τῆς Α. Μ. τοῦ Ἀντιβασιλέως 7.—Ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν Ἀθηνῶν: Δοξολογίας τυπικὴ διάταξις 8.—Τὰ μετὰ τὴν Βάρκιζαν 21.—Τὸ διάγγελμα τῆς Α. Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀντιβασιλέως πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν ἐπὶ τῇ νικηφόρῳ λήξει τοῦ πολέμου 33.—Ὁ Μακαρ. Ἀντιβασιλεὺς εἰς τὴν ἐλευθέραν Δωδεκάνησον 50.

Ἐπίσημα ἔγγραφα: Ὁ Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπος πρὸς τὸν Πάπαν Ἀλεξανδρείας καὶ ἀπάντησις 22.—Πασχάλια Γράμματα 66.—Ἐγγραφοὶ τῆς Κοινότητος Ἑλληνο-Ἰσραηλιτῶν Αἰγύπτου πρὸς τὸν Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπον 66.—Μήνυμα τοῦ κ. Μακ-Μίλλαν πρὸς τὸν Μακαρ. Ἀντιβασιλέα καὶ ἀπάντησις 67.—Ὁ Μακαρ. Ἀντιβασιλεὺς πρὸς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν 82.

Νόμοι: Περὶ τοῦ μισθοῦ τῶν ἀρχιερέων 51.—Περὶ τῶν ἀγνώστων διαμονῆς ἀρχιερέων 52.—Περὶ συνθέσεως τῆς Ἱ. Συνόδου 52. Περὶ ἐπεκτάσεως οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως μητροπολιτῶν 52.—Περὶ διαρκείας τῆς συμπληρωθείσης Ἱ. Συνόδου 52.—Περὶ συμπληρώσεως τῆς Ἱ. Συνόδου 67. Περὶ θέσεως βοηθοῦ Ἐπισκόπου Μητροπόλεως Ἰωαννίνων 67.—Περὶ τῶν διαζευγνυμένων διατάξεις 68.—Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως ἐκκλησιαστικῶν τινῶν νόμων 82.—Περὶ καταργήσεως τῶν νόμων 1625)44 καὶ 1692)44 καὶ συγκροτήσεως Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 83.—Περὶ ἐκτάκτου συνδρομῆς τοῦ Κράτους πρὸς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς καὶ λοιπὰ ἐκκλησιαστικά κα-

θιδρύματα τῶν Μητροπόλεων Ἑλλάδος 83.—Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ Ἀναγκ. Νόμου ὑπ' ἀριθ. 365)1945 «περὶ καταργήσεως τῶν νόμων 1625)1944 καὶ 1692)1944 καὶ συγκροτήσεως Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» 83.—Περὶ ρυθμίσεως τῶν ἀποδοχῶν τοῦ ὀρθοδόξου ἐφημεριακοῦ Κλήρου τῆς Ἑλλάδος, τοῦ τρόπου πληρωμῆς αὐτῶν καὶ περὶ καλύψεως τῆς σχετικῆς δαπάνης 99.

Ἐγκύκλιοι: Ἐπὶ τοῦ νόμου περὶ τῆς μισθοδοσίας τοῦ Κλήρου 114-121.

Ἐπίκαιρα: Γρηγορίου Παπαμιχαήλ, Τὸ πνεῦμα τοῦ ὀλέθρου 1.—Αἱ μεγάλαι ἡμέραι 17.—Ἡ ἡμέρα τῆς ἀνταποδόσεως 34.—Ἡ δούλωσις τοῦ «λαοῦ τῶν Κυρίων» 49.—Πρὸς τὰ Ἄνω 65.—Ἐπίκαιρος Ἐκκλησιας 81.—Τὸ ἄτομον καὶ τὰ ἄτομα 97.—Τὸ ἀγωνιώδες αἴτημα 113.—**Δ. Σ. Μπαλάνου,** Ἡ εὐθύνη ὄλων μας 11.—**Π. Ι. Μπρασιώτου,** Ἡ Ἐκκλησία ἐνώπιον τῶν συγχρόνων προβλημάτων 22.—**Β. Βέλλα,** Δεῖ δὴ χρημάτων 35.—**Ἰω. Κούμαρη,** Ἀνατροπὴ τῆς φυλῆς 37.—**Ἐμ. Ι. Ἐμμανουήλ,** Ἀνάγκη ὁμονοίας καὶ ἐργασίας 55.—**Β. Βέλλα,** Ἐπίκαιροι προφητεῖαι τῆς Παλ. Διαθήκης 68.—**Π. Ν. Τσεμπέλα,** Ποῖος δὲν πταίει; 84.—**Ἰω. Ν. Καμύρη,** Ἡ μεταπολεμικὴ ἠθικὴ κρίσις καὶ ἡ ἀντιμετώπισις αὐτῆς 121.

Ἐόρτια: Γρηγορίου Παπαμιχαήλ, Ὁ Εὐαγγελισμὸς 2.—Ὁ εὐρασμός τῆς 25 Μαρτίου 4.—Ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιβασιλεὺς εἰς Μεσολόγγιον 34.—Ἡ 15ῃ Ἀυγούστου 98.—**Α. Φυτράκη,** Τὸ φίλημα τῆς ἀγάπης 26.

Ἐκκλησιαστικά.—Ἡ ἀποκατάστασις τοῦ ρωσικοῦ Πατριαρχείου 12.—Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ὑόρκης ἐν Ἀθήναις 18.—**Ἀνδρέου Φυτράκη,** Ἡ θέσις τοῦ

ιερῶς 75.—Ἡ Κύπρος 84.—*Οἶκον Γερασίμου Ποταμιάνου*, Ὁ ἱερός Κλήρος 89.—*Νικολάου Βλάχου*, Ὁ ἀποπειραθείς ἐκβουλαρισμός τῆς Ἐκκλησίας ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ 104.

Ἀπολογητικά: Γρηγορίου Παπαμιχαήλ, Ἀπολογητικά συζητήσεις περὶ τῶν ὑφίστων προβλημάτων: Περί θρησκείας 24, 39, 55, 72.

Ἐκπαιδευτικά: Νικολάου Ι. Ἐξαρχοπούλου, Ἡ σημασία τῆς ἐκπαιδεύσεως διὰ τὴν ἔθνικὴν ἀνόρθωσιν 53.

Κοινωνιολογικά: Α. Φυτράκη, Θὰ νικήσωμεν χωρὶς Θεοῦ 41, 58.—*Α. Κ. Παπαγεωργανοπούλου*, Χριστιανικὸν φῶς εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν 74.

Μνημόσυνα: Ἰω. Ν. Καρμίου, Ἐπιστημονικὸν μνημόσυνον Κωνσταντίνου Δυσβουνιώτου 70, 86.

Ἀνταποκρίσεις: (Ἐκ Λονδίνου): Διακ. Ι. Κυνκώτη, Ἡ τελετὴ τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας Δρος Φίσιερ 89.

Ἐπιστολαί: Περί ἀταξιῶν ἐν τοῖς ναοῖς 43.

Παρατηρήσεις: Ἡ «Ἐκκλησία».—Εὐαγγελισμός καὶ

Ὁρθοδοξία.—Ὁ συναγεμῶς.—Σπουδαία συμβολὴ 14.

—Πῶς προσεύχονται.—Τί θὰ ἦτο 15.—Φραγκλῖνος

Ροδρβελτ (†) 29.—Πῶς ὁμιλοῦν 29.—Γερμανισμοὶ 29.—

Εἰς προσοχὴν 30.—Τὰ σιωπώμενα 30.—Ἡθικὴ καὶ Πολιτικὴ 30.—Ἡ νίκη τῆς πίστεως 43.—Μὴ πέρα τῶν

πεδίων 44.—Ἡ σπουδαιότης τῶν κλασσικῶν 44.—

Dom Henri Leclercq (†) 44.—Τὰ τῆς Ἐκπαιδεύσεως

60.—Τὰ τοῦ Κλήρου 60.—Μόνῃ ἡ Ἐκκλησία 60.—Ἡ

κραυγὴ τῆς δικαιοσύνης 60.—Δίστομον 76.—Οἱ ἄλλοι

ἀνεκδιήγητοι 76.—Τὸ μέγα πρόβλημα 77.—Ἐπικίνδυνος

κενοδοξία 77.—Καλάβρυτα 91.—Μία εὐλικρινὴς

φωνὴ 91.—Πῶς ὁμιλοῦν 91.—Καταπληκτικὴ πῶρωςις

91.—Ὑπερβασίαι 91.—Τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας 106.—

Φυναικεῖα κακία 106.—Ἡ ὀδυνῆρὰ ἀποκάλυψις 106.—

Τὸ τέλος ὡς ἀρχὴ 106.—Ἀνασυγκρότησις 106.—Χυ-

δαιδότης 124.—Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης 124.—Τὸ

ὀρθότερον 124.—Οἱ «Τρεῖς Ἱεράρχαι» 125.

Πνευματικὴ κίνησις: 48, 95.

Χρονικά: Ἱερά Σύνοδος 15, 30, 107, 125.—Ἀρχιεπισκοπὴ

Ἀθηνῶν 31, 45, 61, 92, 103, 126.—*Ἐπαρχίαι: Μυτιλήνης*

46, 61, 78, 109. Βερροίας 78. Φθιώτιδος 108. Αἰτωλοακαρ-

νανίας 92. Ἡλείας 46. Μεσσηνίας 108. Θεσσαλιώτιδος 109.

Σιδηροκάστρου 126. Ζιχνῶν 110. Γρεβενῶν 110, 126. Ἱερισ-

σοῦ καὶ Ἁγίου Ὀρους 78. Σισανίου καὶ Σιατίστης 127.

ΚΠόλεως: Ἅγιον Ὄρος 110. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμε-

ρικής 46, 63, 78, 111. Ἀλεξανδρείας 62, 79, 92. Ρωσίας 46,

63, 79, 93. Κύπρου 93, 127. Σερβίας 79, 93, 127. Ρουμα-

νίας 47, 94. Βουλγαρίας 16, 79, 127.

Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία 47, 63, 79, 94. Ἀγγλικανισμός 16,

47, 63, 80, 95. Προτεσταντισμός 95.

Β' ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΚΓ' [1946]

Ἐπίσημα: Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκ-
κκλησίας τῆς Ἑλλάδος 1-16. Ἡ ἐπάνοδος τῆς Α. Μ.
τοῦ Βασιλέως 25.

Ἐπίσημα ἔγγραφα: Ἡ ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιος τῆς
Ἱεραρχίας πρὸς τὸ εὐσεβὲς ἑλληνικὸν ἔθνος 13.—*Μη-*
τροπολίτου Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης Προκοπίου

Ἐπίσημα πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον περὶ συγκροτή-

σεως τῆς Ἱεράς Συνόδου 35, 45, 60, 76, 91, 107.—Τεσσα-

ρακονταετία Ἀρχιερατείας (Γενναδίου Θεσσαλονίκης)

37.—Εἰρηνικὰ Γράμματα [Μαξίμου ΚΠόλεως καὶ Δα-

μασκηνοῦ Ἀθηνῶν] 41.—Ἐπὶ τῇ λήξει τῆς Ἀντιβασι-

λείας 58, 73.—Ὁ Οἶκον. Πατριάρχης Βενιαμίν πρὸς

τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν Δαμασκηνὸν 73.—Ἀπαν-

τητικὴ Χριστοφόρου Ἀλεξανδρείας εἰς τὴν Εἰρηκὴν

Δαμασκηνοῦ Ἀθηνῶν 89.—Ἀπαντητικὴ τοῦ Τοποτηρη-

τοῦ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου Κύπρου Σεβ. Πάφου

Λεοντίου εἰς τὴν Εἰρηκὴν Δαμασκηνοῦ Ἀθηνῶν 105.

Ἔθνη: Γρηγορίου Παπαμιχαήλ, Τὸ στήριγμα τῶν

πιστῶν [14 Σεπτεμβρίου] 16.—*Μητροπολίτου πρὸς τὴν*

Μεσσηνίας Πολυκάρπου, Ἡ κατὰ σάρκα Γέννησις τοῦ

Σωτῆρος 106.—*Λεωνίδου Φιλιππίδου*, Καὶ ἐπὶ γῆς εἰ-

ρήνη 108.

Ἐπίκαιρα: Γρηγορίου Παπαμιχαήλ, Ὁ ἐφημεριακὸς

Κλήρος 43.—Τὸ Σχολεῖον 57.—Ἡ μεταπολεμικὴ Βαβέλ

90.—*Μητροπολίτου πρ. Μεσσηνίας Πολυκάρπου*, Ἐπὶ τοῦ

ἐν τῇ Ἱ. Συνόδῳ τῆς Ἱεραρχίας λόγου τοῦ Μακαριω-

τάτου 62.—*Ἀνδρέου Φυτράκη*, Ὁ Χριστιανισμός καὶ ἡ

παγκόσμιος εἰρήνη 63.—*Μητροπολίτου Σάμου Εἰρηναίου*,

Τὸ ἀνέσπερον φῶς [ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς 28 Ὀκτωβρίου]

74.—*Σπ. Μαρινάτου*, Ἡ κοινωνικὴ ἐξέλιξις ὡς ἱστορι-

κὸν φαινόμενον 96, 113.

Νόμοι: Περί ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαιδεύσεως 26.—Περί

τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ Α. Ν. 540)45

«περὶ ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαιδεύσεως» 32.—Περί μορφώ-

σεως ἐφημερίων Βορείου Ἑλλάδος καὶ οἰκονομικῆς

ἐνισχύσεως τοῦ Δελτίου «Ἐκκλησία» κλπ. 44.—Περί

διαθέσεως κληρικῶν θεολόγων πρὸς θεραπείαν τῶν

θρησκευτικῶν ἀναγκῶν Βορείου Ἑλλάδος καὶ ἐπαρ-

χιῶν καὶ ρυθμίσεως ἐκκλησιαστικῶν τινῶν ζητημάτων 58.

Συνδικαὶ Ἐγκύκλιοι: Περί ἀσκήσεως τοῦ κηρύγμα-

τος ὑπὸ πάντων τῶν πτυχιούχων θεολόγων ἐφημερίων.

—Περί ἐκθέσεων περὶ τοῦ ὅλου ἔργου τῶν ἱεροκρυ-

κων κατὰ τρίμηνον.—Περί τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἔργου τοῦ

ἀμερικανικοῦ Ὄργανισμοῦ Ἑλληνικῆς Πολεμικῆς Περι-

θάλαψας 59-60.—Περί ἀπογραφῆς τῶν ὄρφανῶν τοῦ

Κράτους 99.

Ἐκκλησιαστικά: Ἰωάννου Ν. Καρμίου, Ἡ μόρφωσις

τοῦ ἱεροῦ Κλήρου 17.—*Ἰωάννου Γουγοντά*, Πῶς συντη-

ροῦνται οἱ ναοὶ καὶ ὁ Κλήρος ἐν Ἀμερικῇ 48.

Ἱστορικά: Σοφοκλέους Ἀδῆλ, Νεόφυτος Δούκας 37.—

Β. Βέλλα, Ἐν δῶρον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντερβου-

ρίας W. Laud πρὸς τὸν Κύριλλον Λούκαριν 47.—

Πρωθυεῖως Νικολάου Π. Παπαδοπούλου, Ἡ ἀνοικο-

νόμητος δυστυχία Ἐπισκόπου Ὑπουργοῦ 66.—*Ἰω.*

Ν. Καρμίου, Ἀνεκδοτος ἐπιστολὴ Ζήκου Ρώση περὶ

Παλαιοκαθολικισμοῦ 93.

Ἐκπαιδευτικά: Λεωνίδου Ι. Φιλιππίδου, Ἡ Ἐρησκεί-

λογία εἰς τὴν Μέσην Ἐκπαίδευσιν 79.

Φιλανθρωπικά: Ἀρχιμ. Προκοπίου Παπαθεοδώρου,

Τὸ φυλακισμένον παιδί 80.

Ξένα Ἐκκλησία: Ἡ συνδρομὴ τῶν ξένων Ἐκκλη-

σιῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος 20.—Ἡ ἀλ-

ηλεγγύη τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν 21.—Ὁ Παγ-

κόσμιος Σύνδεσμος Διεθνούς Φιλίας διὰ τῶν Ἐκκλη-

σιῶν 63.—Αἱ συακέψεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου

τῶν Ἐκκλησιῶν 82.

Ἀνταποκρίσεις: Ἱεροθέου Κυνκώτη, Αἱ νέαι κοινω-

νικαὶ τάσεις τῆς Ἐκκλησίας Ἀγγλίας 48.

Ἐπιστολαί: Ἰωάννου Σπ. Ρέμφου, Περὶ ἐνισχύσεως

τοῦ ἐπίσημου ὀργάνου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ὑπὸ τοῦ Κλήρου τῆς 50.

Παρατηρήσεις: Σπάνιον ἰωβιλαῖον 22.—Ὅ,τι ἀνεμέ-

νετο: Ἀποτοὶ διαφημίσεις 38.—Ἡ χειρωνακτικὴ δι-

κτατορία 38.—Ἡ ὀπισθεν πῆρα. 39.—Ὁ ἱερός Κλήρος

καὶ ἡ «Ἐκκλησία» 51.—Ἀνηθικός ἀμίλλα 51.—Ἡ μι-

κτῆ 51.—Σημεῖα τῶν καιρῶν 52.—Ναδς-Μουσεῖον 52.—

«Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος» 52.—28 Ὀκτωβρίου 66.—Δι-

καῖα ἀξίωσις 67.—Θλιβερὸς ἀπολογισμὸς 67. Τὸ ἀν-

ταπόδομα 67.—Τὸ «μικρὸν» ζήτημα 68.—Γνωστοποίη-

σις γάμων 68.—Κληρικοὶ 68. Τὸ θρησκευτικὸν φρό-

νημα 68.—Ἡ ἡγεσία τοῦ πνεύματος 82.—Λόγοι 83.—

Ὁ ἱερός 83.—Καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἐπιστήμη 99.—Ἡ πρώτη

φορὰ 99.—Ἡ οὐρὰ τοῦ πολέμου 100.—Οἱ «καθοδηγη-

ται» τῶν ἑλληνοπαίδων 100.—«Διδαχὴ» 100.—Ἀκόμη

δὲν μᾶς ἐνόησαν 116.

Χρονικά: Ἱερά Σύνοδος 39, 52, 68, 83, 100, 116.—

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν 68, 83, 100, 116.—Ἐπαρχίαι:

Μυτιλήνης 23, 84, 100. Κορινθίας 39, 54, 101. Θεσσα-

λιώτιδος 54, 101. Κερκύρας 69. Κρήτης 69. Σιδηροκά-

στρου 85. Θεσσαλονίκης 100. Μεσσηνίας 101. Σισα-

νίου καὶ Σιατίστης 24. Πατρῶν 117.

Κωνσταντινουπόλεως: Δωδεκάνησος 40, 84, 54, 83,

117. Αὐστραλίας 84. Ἀλεξανδρείας 54, 69, 85, 117.

Ἀντιοχείας 55. Ἱεροσολύμων 70, 86, 101, 117. Ρωσίας

55, 70, 102. Σερβίας 55, 71, 102. Ρουμανίας 71, 86, 102.

Κύπρου 56, 71, 103, 118. Πολωνίας 56. Βουλγαρίας 103.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πρ. Αεοντοπόλεως Σωφρονίου, Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης (Ἀνατύπωσις ἐκ τῶν «Μακεδονικῶν»). Θεσσαλονίκη 1940.

Ἰωάννου Ν. Καρμίρη Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἐπιβεβλημένη διόρθωσις: Ἡ περὶ τῶν ἐσχάτων δογματικῆ διδασκαλία τοῦ Πατριάρχου Ἰεροσολύμων Δοσιθέου (Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Νέας Σιών»). Ἐν Ἱεροσολύμοις 1945.

Τοῦ αὐτοῦ Ἡ διαίρεσις τῆς Ἐκκλησίας καὶ αἱ ἐνωτικαὶ προσπάθειαι (Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Νέας Σιών»). Ἐν Ἱεροσολύμοις 1946.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἐπιστολαί, ἄρθρα, βιβλία, περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες ἐπ' ἀνταλλαγῇ: Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ἐκκλησίας», Ὁδὸς Μοσχονησίων 12Α Ἀθῆνας 8. [Τηλέφ. 82,219].

Συνδρομαὶ καὶ ἐμβάσματα διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς: Πρὸς τὸν Διαχειριστὴν τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία», Ἀθῆνας (Κ), ὁδὸς Φιλοθέης 19.

Οὐδεμία αἴτησις πρὸς ἐγγραφήν λαμβάνεται ὑπὸ ὄψιν ἂν δὲν συνοδεύηται ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς.

Ἡ ἐπὶ πλέον καθυστέρησις τῶν συνδρομῶν θὰ συνεπαγάγῃ τὴν διακοπὴν τῆς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται, δέον δὲ νὰ ᾖ εὐανάγνωστα καὶ γεγραμμένα ἐπὶ τῆς μιᾶς μόνον ὀψευσε τοῦ χάρτου.

Αἰδ. Παῦλον Μαντζουράνην Βατοῦσαν Μηθύμνης. Ὑπερησιακῶς τὰ φύλλα πρέπει νὰ στέλλωνται μόνον εἰς ὑμᾶς. Ἡ ἀποστολὴ ἐτακτοποιήθη.—**Αἰδ. Παπαλεξόπουλον** Λιγούριᾳ Ναυπλίου, **Αἰδ. Δημ. Χαλαραμπίδην** Κοζάνην, **Αἰδ. Ἰωάννην Ἰακωβίδην** Σκόπελον Μυτιλήνης, **Ἀρχιμ. Πάνον Παπαναστασίου** Κοπανάκιον Τριφυλίας: Αἱ διευθύνσεις σας ἐτακτοποιήθησαν.

Πᾶσα μεταβολὴ διευθύνσεως δέον νὰ μᾶς ἀνακοινουθῆται ἀμέσως, σημειουμένης ἀπαραιτήτως τῆς θέσεως, ἐξ ἧς ἢ μετὰθεσίς. Ἄνευ τῆς σημειώσεως ταύτης ἀποβαίνει ἀδύνατος ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου εἰς τὴν νέαν διεύθυνσιν.

= Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α =

[1] ΚΑΝΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς τὸν Πανος. Ἀρχιμανδρίτην Γερμανὸν Κουλούρη πρὸς Ἠγοῦμενον Ἱερός Μονῆς Ἀμπελακιωτίσεως—Ναυπακτίας καὶ ἤδη ἀγνώστου διαμονῆς.

Καλεῖσαι νὰ ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Πυλλῆνης Π' Χριστοῦ Ἀδαμοπούλου, ἐκτελοῦντος χρέη Ἐκκλησιαστικοῦ Ἀνακριτοῦ, ἐν Παληοπόργῳ—Ναυπακτίας, ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον, ἵνα ἀπολογηθῆς διὰ τὰς ἀποδιδόμενας σοι κατηγορίας.

Ἄν μὴ ἐμφανισθῆς ἐντὸς τῆς τασσομένης προθεσμίας προσεπιδηλοῦμέν σοι, ὅτι ἡ δικογραφία θεωρηθῆσεται περαιωθεῖσα.

Ἡ παροῦσα δημοσιευθῆτω δις ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἐκκλησία». Ἐν Παληοπόργῳ τῆ 28ῃ Νοεμβρίου 1946

Ὁ Ἐκκλησιαστικὸς Ἀνακριτὴς
Οἰκονόμος Χρ. Ἀδαμόπουλος

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ι. Μητρόπολις Ἱερισσοῦ, Ἀγ. Ὀρους καὶ Ἀρδαμερίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων» Νόμου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τοῦ ἐφημερίου τῆς Κωμοπόλεως καὶ κοινότητος Ἱερισσοῦ, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλωσι τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά.

Ἐν Ἀρναίᾳ τῆ 1 Δεκεμβρίου 1946.

† Ὁ Ἱερισσοῦ, Ἀγ. Ὀρους καὶ Ἀρδαμερίου Διονύσιος

Ι. Μητρόπολις Ὑδρας Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς κειμένας διατάξεις τοῦ ἱσχύοντος «περὶ ἱερῶν ἐνοριακῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων» Ἀναγκ. Νόμου 2200 τοῦ 1940, προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ κατὰ τὸν ἄνω Νόμον προσόντα (ἄρθρον 41 παραγρ. 1 ἔδαφ. γ'). ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν ἐφημεριακὴν θέσιν τοῦ ἐν Πόρῳ Τριζηνίας ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς νομίμου δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, ὑποβάλωσιν ἡμῖν αἰτήσεις μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 48 τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Νόμου καὶ τοῦ ἄρθρου 12 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 979/1942 Νομοθ. Διατάγματος ὀριζομένων πιστοποιητικῶν, ἵνα ἀνακηρύξωμεν αὐτοὺς ὑποψηφίους.

Ἐν Ὑδρᾷ τῆ 20ῃ Νοεμβρίου 1946.

† Ὁ Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης Προκόπιος

Ι. Μητρόπολις Ἄρτης.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46 καὶ 47 τοῦ Α. Ν. 2200)1946 «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων» καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν 1. ἐνοριακῶν ναῶν 1) ἁγίου Νικολάου—Κτιστάδων καὶ 2) Γεννήσεως Θεοόκου—Ραφφαναίων, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Ἀθῆναις τῆ 7ῃ Νοεμβρίου 1946.

† Ὁ Ἄρτης Σπυρίδων.

—Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 46 καὶ 47 τοῦ Α. Ν. 2200)40 «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλωσιν εἰς τὴν ἰ. μητρόπολιν Ἄρτης τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά πρὸς κατάληψιν τῆς χηρευούσης θέσεως ἐφημερίου ἁγίου Ταξιάρχων Λουτροτόπου.

Ἐν Ἀθῆναις τῆ 5 Δεκεμβρίου 1946.

† Ὁ Ἄρτης Σπυρίδων.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἰδιωτῶν	Δρχ. 12.000
Φοιτητῶν καὶ σπουδαστῶν Ἱερατικῶν	
Σχολῶν	6.000
Ἐξωτερικοῦ	Δολλ. 6
Τιμὴ ἐκάστου φύλλου	Δρχ. 1.000
Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων:	
1) διὰ μόνην θέσιν	5.000
2) διὰ πλείονας τῆς μιᾶς ἐκάστη πρὸς δραχμὰς	3.000
Οὐδεμία Προκήρυξις θὰ δημοσιεῖται μὴ συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου αὐτῆς.	
Αἱ συνδρομαὶ προκαταβάλλονται.	
Αἱ συνδρομαὶ τῶν ναῶν ἀνακοινωθήσονται προσηχῶς.	

"ΕΚΚΛΗΣΙΑ,

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ
† Ὁ Ὑδρας-Σπετσῶν-Αἰγίνης ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ
† Ὁ Ἐδέσσης-Πέλλης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΥΤΡΑΚΗΣ
Ὑφηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΣΗΣ

Ἐν Ἀθῆναις τύποις «Φοῖνικες», Λεωνάτου 4